

www.humak.fi

Opinnäytetyö

Menetelmiä Toivon Talolla

Ohjaajan opas kohdennettuun nuorisotyöhön

Katariina Salmela

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika
(9/2019)

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Koulutuksen nimi

Tekijä: Katariina Salmela
Opinnäytetyön nimi: Menetelmiä Toivon Talolla – Ohjaajan opas kohdennettuun nuorisotyöhön
Sivumäärä: 46 ja 10 liitesivua
Työn ohjaaja(t): Sari Höylä
Työn tilaaja(t): Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, Malmin Nuorisotyöyksikkö

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli auttaa Toivon Talon konseptin paketoinnissa ja perustella varhaisen puuttumisen nuorisotalon alueellinen tarve. Lisäksi tarpeena oli selkeyttää ohjaajien käyttämiä menetelmiä ja selvittää alueen nuorilta, kuinka hyvinvointi linkittyy mielekkääseen vapaa-aikaan.

Opinnäytetyössäni käsittelin työn kautta tietooni tulleiden menetelmien teoriaa ja koostin niistä tietoa sekä käytännöllisiä ohjeita menetelmien hyödyntämiseksi. Näitä menetelmiä ja työotteita olivat myönteinen tunnistaminen, ihmisoikeusperustainen nuorisotyö, osallisuuden edistäminen sekä kohdennettu työote.

Alueellisen tarpeen perustelemiseksi järjestin puolistrukturoidut yksilöhaastattelut kolmelle nuorelle. Kaikki haastatteluissa mukana olleet nuoret ovat olleet jossakin kohdennetussa pienryhmässä ja osa haastattelun kysymyksistä kysyttiin kohdennettujen ryhmien kehittämistä varten.

Järjestin myös hyvinvointiin ja vapaa-aikaan liittyvän toiminnallisen työpajan seitsemälle nuorelle. Työpajassa käsiteltiin ihmissuhteisiin, elämäntapoihin, yhdenvertaisuuteen sekä itsetuntemukseen ja tulevaisuudennäkymiin liittyviä yleisiä merkityksiä ja kuinka aiheet liittyvät hyvinvointiin. Nuoret saivat myös ideoida, kuinka alueellinen nuorisotalo voi olla tukena näillä elämän osa-alueilla.

Työn konkreettisena tuotoksena on liitteissä mukana oleva ohjaajan opas, jossa on ohjeita eri menetelmien käyttämiseen jokapäiväisessä työssä. Lisäksi oppaassa on avattuna nuorten ajatuksia eri teemoista, heidän omia ehdotuksiaan, sekä omia suosituksiani aihealueisiin liittyen. Ohjaajan opas tulee käyttöön Toivon Talon työntekijöiden, mahdollisten sijaisten sekä tuntityöntekijöiden perehdytyksessä.

Asiasanat: nuorisotyö, osallisuus, vapaa-aika

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Name of the Degree Programme

Author: Katariina Salmela

Title: Methods in the House of Hope (Toivon Talo) – Instructor's guide to targeted youth work

Number of Pages: 46 and 10 attachment pages

Supervisor(s): Sari Höylä

Subscriber(s): Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala, Malmin nuorisotyöyksikkö

The aim of this thesis was to help to wrap up the concept of the House of Hope (Toivon Talo) and clarify the local need of an early intervention youth center. The need of this thesis was to clarify the methods that the personnel are using. There was also a need to investigate from the local young people, how welfare is connected to meaningful free time.

In this thesis I handled the theories of different methods I knew via substitution and internship. I combined the information and the practical guideline to benefit the methods in daily work. These methods were positive recognition, human right based youth work, encouraging participation and targeted youth work.

To clarify the local need, I organized half structured individual interviews for three young people, whom had been in the targeted small groups. Some of the questions were about those groups to develop the groups.

I also organized a functional workshop about welfare and free time for seven young people. The themes of the workshop was relationships, lifestyle, equality, self knowledge and future outlook. In the workshop they brainstormed how they see those themes in general, how those are connected to welfare and how the local youth house could support those parts of their everyday life.

As the concrete part of this work, I wrote an instructor's guide that can be found in the attachments. There are guidelines on how to use the methods in daily work. In the instructor's guide there is also young people's thoughts about the themes, their own suggestions and my recommendations about the themes. The instructor's guide will be used as a material in the introduction for permanent employees, substitutes and for those who are working on an hourly basis.

Keywords: youthwork, participation, free time

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	6
1.1	Taustatiedot tilaajasta.....	6
1.2	Opinnäytetyön ajankohtaisuus.....	7
1.3	Opinnäytetyön tarve	8
1.4	Opinnäytetyön tavoitteet.....	8
2	OPINNÄYTETYÖN PROSESSIKUVAUS JA NÄKÖKULMA.....	10
2.1	Opinnäytetyön prosessikuvaus	10
	Kuva 1: Opinnäytetyön prosessikuvaus	10
2.2	Opinnäytetyön näkökulma ja menetelmät	11
3	TYÖN MENETELMIÄ TOIVON TALOLLA	14
3.1	Myönteinen tunnistaminen.....	15
3.2	Ihmisoikeusperustainen nuorisotyö	17
3.3	Osallisuuden edistäminen.....	19
3.4	Kohdennettu työote.....	20
4	PUOLISTRUKTUROIDUT YKSILÖHAASTATTELUT	24
4.1	Yksilöhaastatteluiden valmistelu ja suorittaminen	24
4.2	Aineiston analysointi.....	25
4.2.1	Vapaa-aika.....	26
4.2.2	Kohdennetut pienryhmät.....	28
4.2.3	Toivon Talon toimintatavat.....	29
4.3	Haastatteluiden yhteenveto	31
5	TYÖPAJA.....	33
5.1	Työpajan valmistelu ja suorittaminen.....	33
5.2	Tulosten purku	35
5.2.1	Ihmissuhteet	35
5.2.2	Elämäntavat.....	38
5.2.3	Itsetuntemus ja tulevaisuudennäkymät.....	41
5.2.4	Yhdenvertaisuus	44

6	ARVIOINTI JA JALKAUTTAMINEN	47
6.1	Arviointi	47
6.2	Tulosten jalkauttaminen	51
	LÄHTEET	52
	LIITTEET	55

1 JOHDANTO

Toteutan opinnäytetyön Humanistiselle ammattikorkeakoululle. Tilaajana toimii Malmin nuorisotyöyksikkö. Teen opinnäytetyöni Pukinmäen nuorisotalolle, josta kehitetään varhaisen puuttumisen nuorisotaloa nimeltä Toivon Talo syyskuksi 2020.

1.1 Taustatiedot tilaajasta

Pukinmäen nuorisotalo on pitkään toiminut alueellinen nuorisotalo, jonka toiminnasta vastaava taho kilpailutettiin pitkän ajan. Yli 10 vuoden ajan Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys, eli HNMKY järjesti ostopalveluna Pukinmäen alueellisen nuorisotyön (NMKY 2016). Vuonna 2015 Helsingin kaupunki päätti, että nuorisotalon toiminnasta vastaavan tahon kilpailutus lopetetaan, jonka vuoksi toiminta siirtyi vuonna 2016 Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskukselle (Hovi 2019). Vuonna 2017 tapahtuneesta organisaatiouudistuksessa Helsingin kaupungissa luovuttiin virastoista. Tästä johtuen entisen nuorisoasiainkeskuksen toiminta on nykyisin Helsingin kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialalla. (Helsingin kaupunginkanslia 2016.)

Pukinmäen nuorisotalon toiminta on aktiivista. Kyseisessä toimipaikassa työskentelee 3 henkilöä ja nuorisotalolla on 1.1.2019-22.8.2019 välisenä aikana ollut keskimäärin 700 käyntikertaa kuukaudessa. Tässä on huomioitu kaikessa toiminnassa mukana olleet nuoret. Aukioloaikojen puitteissa olleessa toiminnassa, eli avoimessa toiminnassa on ollut kyseisenä aikana keskimäärin 255 käyntikertaa kuukaudessa. Nuorisotalo on tunnettu lukuisista tanssitunneistaan. Tanssitoimintaa järjestetään kahtena päivänä viikossa, yhteensä seitsemän yksittäisen tanssitunnin verran. Tanssitoiminta on todella suosittua, ja tanssitunneilla käy osallistujia muiltakin alueilta. Nuorisotalo sijaitsee keskeisellä sijainnilla, aivan Pukinmäen juna-aseman vieressä. Hyvästä sijainnistaan johtuen muualtakin tulevien on luultavasti helppo löytää perille. (Pukinmäen nuorisotalo 2019.)

Pukinmäen nuorisotalo siirtyi takaisin kaupungin hallinnoitavaksi vuonna 2016. Siirtymävaiheessa Helsingin kaupunki päätti, että Pukinmäen nuorisotalon tavoitteena on kehittää alueellista kohdennettua nuorisotyötä. Tätä konseptia kehitetään nimellä Toivon Talo. Henkilökunta rekrytoitiin alusta alkaen tätä kehittämistehtävää silmällä pitäen. Työntekijät ovat kehittäneet konseptia oman työnsä ohella ja tulevia Toivon

Talon käytänteitä on otettu pikkuhiljaa osaksi alueellista nuorisotyötä. Toivon Talo aukeaa uudella nimellään syksyllä 2020, mutta osa Toivon Taloa varten tehdyistä kokeiluista on vakiintunut työntekijöiden päivittäiseen käyttöön.

Toivon Talossa kyse on varhaisesta puuttumisesta, jossa nuori voi saada apua ja tukea elämänsä asioissa. Taustaideana on sosiaalisen vahvistamisen mukainen ajatus, jonka mukaan jokainen ihminen voi kaivata sosiaalista vahvistamista jossakin elämänsä vaiheessa. Opinnäytetyöni myöhemmissä vaiheissa selviää, että tämänkaltaiselle nuorisotyölle on perusteltu alueellinen tarve.

1.2 Opinnäytetyön ajankohtaisuus

Nuorten hyvinvointikertomuksen mukaan helsinkiläisnuorten hyvinvointi on pysynyt melko samalla tasolla vuosien 2013-2017 välillä. Tässä joukossa on myös sellaisia nuoria, jotka kokevat oman terveydentilansa erittäin huonoksi, fyysisesti tai henkisesti. Tässä on yksi syy, jonka vuoksi mielestäni on erittäin tärkeää kehittää Toivon Talon kaltaista varhaisen puuttumisen nuorisotaloa, jossa nuorilla on mahdollisimman matala kynnyks saada apua ja tukea esimerkiksi avoimen toiminnan yhteydessä. (Nuorten hyvinvointikertomus 2019.)

Toivon Talon tarkoituksena on erota muista varhaisen puuttumisen nuorisotiloista sillä, että suurin osa toiminnasta tulee olemaan avointa kaikille nuorille. Varhaisen puuttumisen menetelmiä tullaan toteuttamaan alueellisena toimijana muun nuorisotyön ohella. Toinen Malmin nuorisotyöyksikössä toteutettava varhaisen puuttumisen muoto on Luotsi-toiminta, jossa toimintaa kohdennetaan tietyille nuorille hakemusten perusteella (Luotsi 2019).

Toivon Talolla kyseessä on uudenlainen ja vielä kehitteillä oleva tapa toteuttaa nuorisotyötä. Tämä tekee aiheesta nuorisotyöllisesti sekä mielenkiintoisen, että ajankohittaisen. Minua kiinnostaa ajatus siitä, kuinka jokaista nuorta voi auttaa ja tukea monenlaisissa elämäntilanteissa oikeanlaisilla työmuodoilla. Näitä työmuotoja toteutetaan sekä pienryhmissä, että kaikille nuorille avoimessa toiminnassa. Nuorille avoin toiminta tarkoittaa käytännössä samaa, kuin alueellisen nuorisotalon aukioloajat, jolloin he voivat vapaasti vierailla nuorisotalolla ohjaajan ollessa paikalla. Tulen viittaamaan tähän työssäni käsitteellä ”avoin toiminta”. Nuorisotaloilla järjestetään lisäksi pienryhmätoimintaa varsinaisten aukioloaikojen ulkopuolella. Esimerkkejä täs-

tä pienryhmätoiminnasta ovat erilaiset kerhot, harrastustoiminta, sekä myöhemmin opinnäytetyössä esittelemäni kohdennetut pienryhmät.

1.3 Opinnäytetyön tarve

Pukinmäen nuorisotalon siirtyessä takaisin Helsingin kaupungin hallinnoitavaksi vuonna 2016 oli päätetty, että yksikkö kehittää Toivon Talon konseptia. Tarvetta Toivon Talolle ei tässä vaiheessa kuitenkaan määritelty sen tarkemmin. Tämän opinnäytetyön kehittämisenäkökulmana on kerätä ja analysoida aineistoa alueellisen tarpeen vahvistamiseksi.

Opinnäytetyöni osana teen ohjaajan oppaan, joka sisältää Toivon Talolla käytettäviä menetelmiä ja kartoittaa aiheita, joissa alueen nuoret haluavat saada tukea ja apua. Koska kyseessä on uudenlainen toimintakonsepti, opinnäytetyön tarpeena on selkeyttää ja yhtenäistää työntekijöiden käyttämiä menetelmiä ja luoda yhteinen linjaus jokaiselle ohjaajalle. Monesta käsitteestä on jokaisella omanlaisensa ajatus, joten opinnäytetyön tarkoituksena on auttaa selkiyttämään tietoperustan avulla käytettävien käsitteiden merkityksiä. Opinnäytetyöni antaa käytännön vinkkejä, kuinka erilaisia menetelmiä voi soveltaa omassa työssään. Opas on tarkoitettu työväliseksi niin vakituisille työntekijöille, mahdollisille sijaisille, tuntityöntekijöille, sekä kaikille muillekin tämänkaltaisen nuorisotyön toteuttamisesta kiinnostuneille tahoille. Opinnäytetyöni tarpeena on auttaa Toivon Talon konseptin paketoinnissa, sekä selkeyttää ja yhtenäistää ohjaajien käyttämiä menetelmiä ja työmuotoja.

1.4 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyössäni keskityn kahteen aiheeseen:

1. *Toivon Talon konseptin paketoinnissa auttaminen ja työntekijöiden käyttämien menetelmien yhtenäistäminen.*
2. *Kuinka alueellinen nuorisotyö voi olla tukemassa nuoren hyvinvointia tukevaa mielekästä vapaa-aikaa?*

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää kuinka hyvinvointi linkittyy mielekkääseen vapaa-aikaan. Opinnäytetyössäni käsittelen hyvinvoinnin ja vapaa-ajan välisiä merkityksiä nuoren elämässä kahden toteuttamani laadullisen aineistonkeruumenetelmän avulla. Opinnäytetyön konkreettisena tuotoksena on liitteissä mukana oleva ohjaajan opas, jota tullaan hyödyntämään Toivon Talolla toteutettavassa nuorisotyössä. Op-

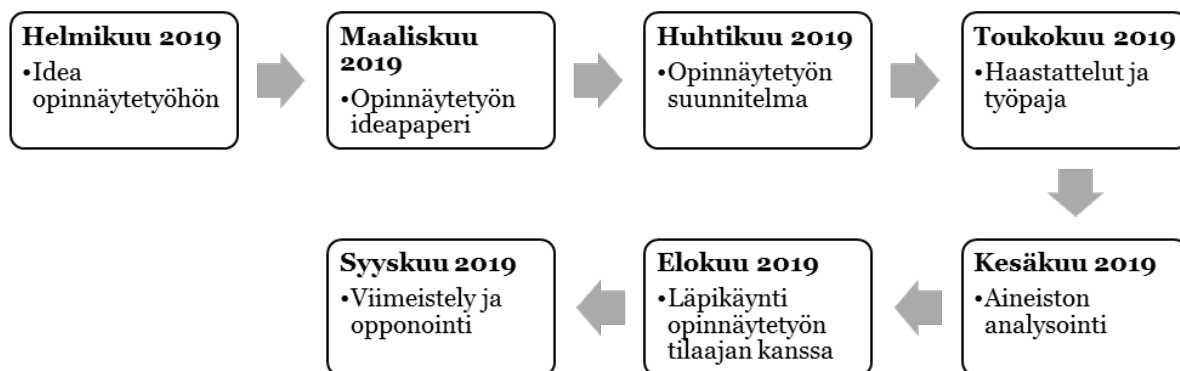
paassa esitellyt menetelmät ovat kirjoitettuna auki opinnäytetyössäni ja opas itsessään keskittyy menetelmien hyödyntämiseen jokapäiväisessä työssä.

Toivon Talolle tuleva ohjaajan opas on ainutlaatuinen katsaus uudenlaisen nuorisotyön toteuttamiseen. Monet yksittäiset työntekijät muissakin paikoissa luultavasti hyödyntävät tässä oppaassa esitettyjä menetelmiä omassa työssään, mutta Toivon Talolla näitä menetelmiä tullaan käyttämään tavoitteellisesti edistäen nuoren elämänhallinnallisia mahdollisuuksia, kuten osallisuutta ja arjen hallintaa.

Olen ollut osana työyhteisöä tehdessäni Pukinmäen nuorisotalolla kahden kuukauden sijaisuutta, sekä ammatillisesti kehittävää harjoittelua. Näiden aikana olen tehnyt havaintoja toimintaympäristöstäni, ja saanut tietooni ajankohtaiset tiedot meillä olevasta kehittämisprosessista. Opinnäytetyössäni keskityn näiden aikana tietooni tulleisiin varhaisen puuttumisen menetelmiin ja työmuotoihin.

2 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIKUVAUS JA NÄKÖKULMA

2.1 Opinnäytetyön prosessikuvaus

Kuva 1: Opinnäytetyön prosessikuvaus

Pohdin opinnäytetyötäni ensimmäisen kerran tammikuussa 2019. Olin juuri aloittanut sijaisuuden Pukinmäen nuorisotalolla ja ympäristö vaikutti mielenkiintoiselta. Ajattelin silloin ensimmäisen kerran, että tekisin opinnäytetyöni sinne.

Helmikuussa 2019 sain varsinaisen idean opinnäytetyöhöni ja aloitin idean työstäminen. Kävin opinnäytetyöstäni lukuisia keskusteluja työpaikallani kollegoideni kanssa ja ajatus kirkastui mielessäni. Ymmärsin vihdoin, mikä on opinnäytetyö ja mitä tämän tekeminen minulta vaatii. Ryhdyin keräämään aiheesta tietoperustaa ja tutustuin tarkemmin mahdolliseen opinnäytetyöni aiheeseen.

Maaliskuussa 2019 aloitin ammatillisesti kehittävän harjoitteluni Pukinmäen nuorisotalolla ja ryhdyin kartoittamaan opinnäytetyössä käytettäviä käsitteitä. Nämä käsitteet olin oppinut kahden kuukauden sijaisuuden aikana työstäessämme Toivon Taloa muiden työntekijöiden kanssa. Maaliskuussa tein lisäksi opinnäytetyöni ideapaperin ja oli helpottavaa saada kirjoitettua auki ideani tulevasta opinnäytetyöstä. Lisäksi pohdin teenkö laadullisen vai määrällisen aineistonkeruun ja millä menetelmällä. Tarkoitukseni oli tehdä laadullisella menetelmällä puolistrukturoitu yksilohaastattelu toiminnassa mukana oleville nuorille sekä määrällisenä aineistonkeruuna Webropol-kysely, johon olisin tarvinnut paljon vastauksia alueen nuorilta. Ehdin tehdä Webropol-kyselylomakkeen, kun ymmärsin, etten tulisi saamaan siihen tarpeeksi vastauk-

sia, jotta se voitaisiin laskea määrälliseksi aineistonkeruiksi. Olin alkanut hiljattain tutustua erilaisiin toiminnallisiin tiedonkeruumenetelmiin muun muassa avustaesani RuutiBudjetin aineistonkeruussa ja sain idean, että korvaan määrälliseksi tarkoitettun Webropol-kyselyn toiminnallisella työpajalla, jossa keskustelemme nuorten kanssa heille tärkeistä asioista.

Huhtikuussa 2019 tein opinnäytetyösuunnitelman. Tein myös puolistrukturoitujen yksilöhaastatteluiden alustavan haastattelurungon. Tämän lisäksi pohdin työpajalleni rakennetta. Työpajaa ja yksilöhaastatteluja varten laajensin opinnäytetyössä tarvittavaa tietoperustaa. Lisäksi hain Helsingin kaupungilta tutkimusluvan opinnäytetyöni toteuttamiseksi.

Toukokuussa 2019 sain tutkimusluvut opinnäytetyöhöni. Haastattelin kolme nuorisotalolla asioivaa nuorta puolistrukturoidulla haastattelulla ja fasilitoin työpajan seitsemälle nuorelle. Purin työpajassa syntyneet miellekartat ja tein haastatteluista sekä työpajasta yhteenvedot.

Kesäkuun 2019 käytin aineiston analysointiin. Heinäkuussa 2019 keräsin tarkempaa tietoperustaa opinnäytetyöni edetessä nuorten haastatteluista sekä työpajasta nousseisiin aiheisiin sekä opinnäytetyön edetessä ilmenneisiin asioihin, jotka vaativat vielä syvällisempää tutustumista. Lisäksi heinäkuussa ryhdyin varsinaiseen kirjoitusprosessini.

Elokuussa 2019 opinnäytetyöni oli viimeisiä täydennyksiä vaille valmis. Tapasin sekä tilaajani, että opinnäytetyön ohjaajani, joilta sain vinkkejä opinnäytetyön hiomiseksi lopulliseen muotoonsa.

Syyskuussa tein opinnäytetyöni ohjaajan sekä opponoijan vinkeistä viimeiset hionnat opinnäytetyöhöni ja palautin opinnäytetyöni.

2.2 Opinnäytetyön näkökulma ja menetelmät

Tämän opinnäytetyön tutkimuskohteena on kohdennettua nuorisotyötä tulevaisuudessa tekevän Toivon Talon menetelmät ja alueellisen tarpeen perustelevinen. Tämä opinnäytetyö on loistava apuväline nuorisotyöntekijälle ymmärtää, mitä alueen nuoret ajattelevat tulevasta Toivon Talosta ja minkälaisia toiveita heillä on sen suhteen. Opinnäytetyötä varten on järjestetty kolmelle nuorelle puolistrukturoidut yksilöhaas-

tattelut liittyen mielekkääseen vapaa-aikaan ja hyvinvoinnin edistämiseen, sekä seitsemälle nuorelle toiminnallinen työpaja samoihin teemoihin liittyen. Alueen nuorten ajatukset ja toiveet tulevat näkymään vahvasti tässä työssä.

Opinnäytetyössäni kuuluu paljon näiden haastateltujen ja työpajaan osallistuneiden nuorten ääni. Opinnäytetyöni tulokulma on syventää ymmärrystä alueen nuorten näkökulmasta ja pyrkiä ymmärtämään, millä keinoin nuoret itse toivoisivat nuorisotalon olevan tukena heidän elämänsä haasteellisissa hetkissä.

Opinnäytetyössäni olen tarkoituksella pyrkinyt sivuuttamaan hieman omia mielipiteitäni käsiteltävistä asioista ja pyrkinyt sisäistämään nuorilta itseltään, kuinka he haluavat tulla kohdatuksi ja minkälaisista toiminnoista nuoret itse ovat kiinnostuneet. En ole asettanut omia sanojani nuorten suuhun, vaan olen mahdollisimman johdattelemattomasti yrittänyt saada heiltä oman ja aidon mielipiteen käsiteltävistä aiheista.

Käsittelen opinnäytetyössäni Toivon Talon menetelmiä, työmuotoja ja työotteita. Näitä ovat myönteinen tunnistaminen, ihmisoikeusperustainen nuorisotyö, osallisuuden edistäminen sekä kohdennettu työote, näitä käsitteitä avataan myöhemmässä vaiheessa. Näillä menetelmillä, työmuodoilla ja työotteilla pyritään vastaamaan alueelliseen tarpeeseen, jotta mahdollisimman moni alueen nuori olisi omanarvontuntoinen yhteiskunnan jäsen, jolla on vähintään mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä.

Puolistrukturoitu yksilöhaastattelu valikoitui menetelmäksi, sillä se antoi mahdollisuuden vertailla vastauksia ja noudattaa selkeää haastattelurunkoa jättäen silti tilaa mahdollisille lisäkysymyksille. Olin haastattelijan roolissa ensimmäistä kertaa opinnäytetyötä tehdessäni, joten koin tämän haastattelumenetelmän helpoimmaksi toteuttaa tässä tilanteessa. Haastateltavat vastasivat heille esitettyihin kysymyksiin omasta näkökulmastaan. Tässä auttoi varmasti se, että tiesin kaikki nuoret ennestään ja pystyin luomaan haastattelutilanteista turvallisia, luottamuksellisia sekä mahdollisimman luontevia.

Päädyin käyttämään kahta laadullisen tutkimuksen menetelmää, jotta pääsisin pureutumaan syvemmälle nuorten ajatusmaailmaan ja alueen tilanteeseen. Työpajassa emme keskustelleet henkilökohtaisista asioista, mutta vastausten seassa saattaa toki olla myös osallistuneiden nuorten omia huolenaiheita, vaikka tarkoituksena oli kir-

joittaa auki omia yleiskäsityksiään aiheista. Itselleni oli tärkeää ymmärtää, miksi Toivon Taloa tehdään juuri tällä alueella ja mitkä Toivon Talon mahdollisuudet ovat tulevaisuudessa.

Emme käsitelleet arkaluontoisia aiheita kahdessa edellä mainitussa aineistonkeruumenetelmässä. Kaikkien osallistujien huoltajat saivat yhteystiedoillani varustetut infokirjeet saatteeksi. Huoltajille ja nuorille kerrottiin, miten nuoren tietoja tullaan käsittelemään ja mihin tarkoitukseen aineistoa käytetään. Huoltajille annettiin mahdollisuus olla yhteydessä ja etenkin haastatteluissa kieltää huollettavansa osallistuminen haastatteluun. Molemmissa nuorille kerrottiin tilanteen vapaaehtoisuudesta ja annettiin mahdollisuus olla vastaamatta haastattelukysymykseen tai työpajan aiheeseen tai kysymykseen, mikäli ei olisi halunnut. Osallistujat olivat molemmissa iältään 13-17-vuotiaita, joten he ymmärsivät, mihin ovat osallistumassa ja näin ollen itse päättämään osallistumisestaan. Lisäksi nuorten tunnistetiedot, kuten tarkka ikä, sukupuoli ja asuinpaikka on häivytetty opinnäytetyössä.

Olin lisäksi tehnyt kahden kuukauden sijaisuuden sekä toiminut harjoittelijana Pukinmäen nuorisotalolla koko loppu kevään, josta syystä nuoret olivat minulle ennestään melko tuttuja. Näin ollen toimin myös havainnoijan roolissa ja pystyin helpommin luomaan tilanteista toivomani kaltaisia ja tekemään paremmin huomioita vallitsevasta ilmapiiristä.

3 TYÖN MENETELMIÄ TOIVON TALOLLA

Tässä kappaleessa on tarkoitus perehtyä keskeisimpiin nuorisotyön menetelmiin tulevalla Toivon Talolla. Osana meneillään olevaa kehittämistyötä, on sovittu, että kyseiset menetelmät tulevat käyttöön Toivon Talolla.

Vuonna 1999 Aktiivinen sosiaalipolitiikka-työryhmä esitti muistiossaan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kuntoutuskokeilun toteuttamista. Kansaneläkelaitos toteutti opetus-, nuoriso-, työvoima- sekä sosiaali- ja terveystoimen kanssa valtakunnallisen kuntoutuskokeilun, johon osallistui 18 projektia ympäri Suomea vuosina 2001-2003. Kokeilu suoritettiin 15-17-vuotiaille nuorille, jotka olivat peruskoulun päätös- vaiheessa tai peruskoulun ja toisen asteen oppilaitoksen nivelvaiheessa. Kokeiluun osallistui 627 nuorta ja kokeilun tavoitteena oli nuorten ongelmiin tarttuminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tämä kokeilu on ollut innovatiivinen edistysaskel nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Tässä projektissa innovatiivisena pidettiin perusteellisen pohjatyön, kuten alkuhaastattelujen ja kuntoutussuunnitelman tekemistä. Lisäksi innovatiivisena pidettiin uusien kanavien avaamaa yhteistyötä nuorten asioihin puuttumiseksi. (Linnakangas & Suikkanen, 2004.)

Nykypäivänä monessa paikassa Suomessa toimii monitoimijaisia yhteistyöverkostoja, joiden tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, lisätä ymmärrystä alueen tilanteesta sekä helpottaa alueellista yhteistyötä. Yhteistyöverkostojen olemassaolo on perusteltuna Lastensuojelulaissa (417/2007, 3a§). Lain mukaan kunnan on tarjottava ehkäisevää lastensuojelua, jolla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoitossa, neuvoloissa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lisäksi Nuorisolaissa (1285/2016, 9§) on määrätty, että kunnassa on oltava monialainen yhteistyöverkosto tai muu vastaava yhteistyöryhmä, jonka tulee toimia vuorovaikutuksessa nuorisoalan järjestöjen, seurakuntien ja muiden nuorten palveluja tuottavien yhteisöjen kanssa.

Pukinmäen alueella toimii moniammatillinen Puksu-verkosto, jossa on mukana monia lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä toimijoita mukana (Hyvinvoinnin palveluopas).

Tässä luvussa käsittelen Pukinmäen nuorisotalolla käytettäviä menetelmiä ja työotteita. Nämä menetelmät ja työotteet ovat tulleet tietooni tehdessäni puolen vuoden aikana sijaisuutta sekä ammatillisesti kehittävää harjoittelua Pukinmäen nuorisotalolla. Olen ollut puolen vuoden ajan mukana kehittämistyössä, johon tämä opinnäytetyöni linkittyy.

3.1 Myönteinen tunnistaminen

Myönteinen tunnistaminen on työpajamenetelmällä syntynyt näkökulma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Näkökulman kehittämistä varten järjestettyihin työpajoihin osallistui nuorisotalon asiantuntijoita luomaan yhteistä käsitystä myönteisestä tunnistamisesta. (Häkli, Kallio & Korkiamäki (toim.) 2015, 222-223.)

Pukinmäen nuorisotalolla työntekijät pyrkivät kohtaamaan nuoret myönteisen tunnistamisen ideologialla, joka koostuu kolmesta osasta. Nämä osat ovat tutustuminen, tunnustaminen ja tukeminen. Nämä kolme vaihetta linkittyvät toisiinsa vahvasti ja toimivat osin ristiin. Tukivaiheessakin nuorelle on tärkeää antaa tunnustusta esimerkiksi onnistumisista ja kehitymisestä ja jokaisessa vaiheessa tutustumista voi syventää enemmän.

Tutustumisvaiheessa nuoreen tutustutaan mahdollisimman vapaasti ilman olettamia. Tutustuminen vaatii ennako-oletusten syrjäyttämistä ja kurkottamista kohti nuoren kokemusmaailmaa. Tarkoituksena ei ole etsiä absoluuttista totuutta, vaan ymmärtää nuoren ajatuksia ja kokemuksia. Vaihe etenee nuoren ehdoilla ja nuoren määritelmien mukaan. Nuoren annetaan itse määritellä itsensä, eikä mitään henkilöön liittyvää syytä (kuten sukupuolta, ihonväriä, uskontoa tai vastaavaa) oteta tutustumisvaiheessa auktoriteetin puolelta puheeksi. Mikäli nuori itse tuo nämä asiat esiin, voi niistä keskustella nuoren kanssa. Tärkeää on, ettei työntekijä oleta nuoresta tai tämän identiteetistä mitään, ennen kuin nuori itse tuo nämä asiat esiin keskustelussa. Tutustuminen on vastavuoroista ja vaatii työntekijältä itsensä likoon laittamista ja tietoista auktoriteettiaseman häivytystä. Työntekijän on hyvä tässä vaiheessa kertoa nuorelle

myös jotakin itsestään, jolloin mahdollistuu molemmin puoleinen tutustuminen ja arvostus toisiaan kohtaan. Nuori kohdataan aina yksilönä. Tutustuessa voi hyödyntää monenlaisia menetelmiä, kuten yhdessä tekemistä, seikkailukasvatusta tai arkisten asioiden ohella tapahtuvaa tutustumista esimerkiksi nuorisotaloympäristössä. (em. 84-86.)

Tutustumisessa on tärkeää, että jokaiseen toimintaan tuleva nuori pyritään kohtaamaan mahdollisimman henkilökohtaisesti ja luomaan nuorelle tervetullut olo. Tämän tapahtumiseksi nuorisotalon ilmapiirin tulisi olla mahdollisimman avoin ja hyväksyvä. Jokainen talolle tuleva nuori otetaan vastaan yksilönä, ja hänen annetaan itse määritellä itsensä. Tämä voi tapahtua hyvinkin arkisen keskustelun ohella. Tutustumisen voi aloittaa samalla tavalla, kuin kohtaisi kenet tahansa kiinnostavan ihmisen, eli kyselemällä ja tuomalla vastavuoroisesti itsestään jotakin esiin, sekä osoittamalla mielenkiintoa nuoren kertomiin asioihin. Mikäli esimerkiksi nuoren harrastuksesta ei tiedä kovin paljon, voi pyytää nuorta kertomaan siitä lisää.

Tunnustamiselle ominaista on lapselle ja nuorelle tärkeiden asioiden huomioimista myönteisellä tavalla. Tässä vaiheessa nuoren heikkoudet voidaan kääntää voimavaroiksi, mikäli nuori saadaan uskomaan omiin kykyihinsä lausumalla tunnustuksia ääneen. Antamalla nuorelle tunnustusta hänelle henkilökohtaisesti tärkeistä asioista, ammattilainen osoittaa aitoa kiinnostusta ja arvostusta, mikä luo edellytyksiä molemminpuoliseen arvostukseen. Ihmisille on tärkeää tulla ymmärretyksi heitä aidosti luonnehtivien ominaisuuksien kautta. Mikäli ihminen tulee tunnustetuksi hänelle merkityksellisellä tavalla, se voi nostaa tunnustuksen kohteena olevan henkilön itsetuntoa. Tunnustamisessa on tärkeää huomata, että sama ihminen voidaan nähdä monella heitä aidosti luonnehtivalla tavalla ja henkilöllä voi olla erilainen rooli siirryttäessä toiseen yhteisöön. Sama nuori voidaan nähdä esimerkiksi koululaisena, ystävänä, sisaruksena, oman vanhempansa lapsena ja harrastusryhmänsä jäsenenä. Eri yhteisöt vaikuttavat siihen, kuinka kyseinen henkilö toimii ja tulee kohdatuksi missäkin tilanteessa. Tässä vaiheessa tulee olla myös varovainen, ettei anna tunnustusta nuorelle hänen näkökulmastaan vääristä asioista, jotta nuori ei koe tulleen väärin ymmärretyksi ja määritellyksi. Tämän vuoksi nuoreen tutustuminen on ensiarvoisen tärkeää. (em. 126-128.)

Nuorisotaloympäristössä toimiessani olen huomionut, että tunnustusta voi antaa asiasta, minkä tietää olevan nuorelle tärkeä. Nuorisotalolla toimiessa tunnustuksen voi antaa nuorelle esimerkiksi vastuuna. Hyvä esimerkki tästä on pyytää nuorta näyttämään toiselle nuorelle miten esimerkiksi tiettyä elektroniikkalaitetta käytetään, jos tiedetään nuoren pitävän elektroniikasta. Tunnustusta on myös nuoren kehuminen hänelle tärkeissä onnistumisissa. Tietyn vahvuuden tukeminen voi myös nostattaa nuoren itsetuntoa. Hyvä esimerkki tästä on se, kun huomioi nuorta esimerkiksi kädentaidoissa, jos tietää että hän on hyvä kyseisessä asiassa.

Tukivaiheessa tärkeää on nuoren toimijuuden tukeminen. Tähän on monia erilaisia tapoja, joilla ammattilaiset pyrkivät voimauttamaan nuoria arkiympäristöjensä aktiivisina, tietoisina ja omanarvontuntoisina osapuolina. Toisin kuin monessa muussa “varhaisen puuttumisen” menetelmissä, myönteisessä tunnistamisessa tukeminen keskittyy enemmän voimavaroihin ja onnistumisiin ongelmien sijaan. Tukivaiheessa nuorelle kuuluu antaa tunnustusta onnistumisista ja edistysaskelista. Nuorta voi tukea monella eri tavalla. Joissakin tilanteissa lyhyt keskustelu saattaa olla riittävä tuki ja joissakin tilanteissa nuoren kanssa voi yhdessä pohtia pidemmässä keskustelussa miten hänen kannattaisi jatketaan eteenpäin. Kyse voi olla esimerkiksi jostakin kohdennetusta pienryhmästä (ks. 3.4.) tai muun palvelun piiriin auttamisesta. Tässäkin edetään nuoren ehdoilla, kuunnellaan mitä hän itse toivoo ja mistä hän kokee saavansa parhaiten apua ja tukea kyseisessä tilanteessa. (em. 179-181.)

Tutustumisen, tunnustamisen ja tukemisen vaiheet saattavat edetä hieman sykleittäin, palaten aiempaan pisteeseen. Nuorten elämäntilanteet muuttuvat jatkuvasti, joten myös tuen tarve saattaa muuttua. Jos nuorta on kertaalleen tuettu jossakin asiassa, se ei tarkoita sitä, etteikö hän voisi tarvita tukea jossakin muussakin asiassa joko heti tuen päättymisen jälkeen tai vasta huomattavasti myöhemmin. Tämän vuoksi on tärkeää syventää nuoreen tutustumista ja huomioida myös hänen uusia taitojaan ja kehitystään.

3.2 Ihmisoikeusperustainen nuorisotyö

Ihmisoikeusperustaista nuorisotyötä ohjailee monia lakeja sekä sopimuksia. Kaikki nuorisotyötä tekevät tahot ovat velvoitettuja toimimaan näiden lakien mukaan. Koen tärkeäksi silti nostaa työssäni esiin myös lakiperusteisia seikkoja, sillä Pukinmäen

nuorisotalolla näitä teemoja tuodaan aktiivisesti esiin myös nuorille ja siellä pyritään tietoisesti edistämään yhdenvertaisuutta.

Yksi tärkeimmistä aiheeseen liittyvistä sopimuksista on Lasten oikeuksien sopimus (60/1991), jonka mukaan jokaisella lapsella on samat perusoikeudet kun kellä tahansa muullakin henkilöllä. Lisäksi sopimuksen tarkoituksena on taata jokaiselle lapselle samat edellytykset hyvinvointiin, huolenpitoon ja muuhun tarvittavaan tukeen ja toimenpiteisiin. Nuorisolain (1285/2016) yksi tavoite on edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä. Syrjimättömyys tarkoittaa, että “Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.” Yhdenvertaisuus ja ihmisoikeudet on määritelty Suomen perustuslain (731/1999) perusoikeuksissa. Näitä perusoikeuksia on muun muassa oikeus elämään, uskonnonvapaus, sananvapaus ja oikeus koskemattomuuteen. Kaikkia näitä lakeja kunnioitetaan osana nuorisotalon arkipäivää. Jokaisella on samat ihmisoikeudet ja kaikki nuoret ovat nuorisotalolla saman arvoisia. Nuorisotalolla jokainen nuori saa tulla nähdyksi ja kuulluksi omana itsenään, sukupuolesta, ihonväristä, uskonnosta tai muusta ominaisuudesta riippumatta. Kaikista näistä paloista koostuu ihmisoikeusperustainen nuorisotyö, jossa nuoren ihmisoikeuksia kunnioitetaan. Nuorisotalot ovat yleensä syrjinnästä vapaita alueita, ja Pukinmäen nuorisotalolla työntekijät puuttuvat aktiivisesti kaikkiin huomaamiinsa epäkohtiin. Pukinmäen nuorisotalolla on käytäntönä, ettei sinne voi saada porttikieltoa, eikä ketään laiteta jäähyllä. Minun mielestäni tämä antaa nuorille hyvän kuvan siitä, että jokainen ihminen hyväksytään omana itsenään ja haastavat tilanteet selvitetään keskustellen, eikä rangaisten. Nuorelle voi tulla sellainen olo, että hänestä välitetään, kun hänen haastavaa käytöstä ei sivuuteta, vaan hänet otetaan vakavasti ja pyritään tukemaan kaikissa elämäntilanteissa.

Haastavat tilanteet selvitetään Ihmisoikeusliiton tammikuussa vuonna 2018 järjestämän työpajan ohjeiden mukaisesti. Työpajassa oli mukana muun muassa eri kaupunkien nuorisotyön ammattilaisia, Helsingin poliisi, Allianssi, Ihmisoikeusliiton edustajat ja monia muita lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä tahoja. Ohjeiden mukaisesti kiusaamis-, syrjintä- sekä häiriköintitilanteet selvitetään heti tapahtuneen jälkeen keskustelemalla kaikkien osapuolten kanssa. Syrjinnän tai kiusaamisen koh-

teeksi joutuneelle nuorelle tehdään selväksi, ettei tapahtunut ollut hänen vikansa ja hänellä on sama oikeus olla oma itsensä nuorisotalolla, kuin kenellä tahansa muullakin nuorella. Syrjivän tai kiusaavan nuoren kanssa käydään keskustelu, jossa nuorisotyöntekijä pyrkii keskustellen selvittämään, mistä tämänkaltaisen käytös johtuu ja mistä tietyt ajatusmallit ovat voineet saada alkunsa. Myös kiusanneelle tai syrjineelle nuorelle tehdään selväksi, ettei häntä tuomita henkilönä, ainoastaan hänen tekonsa. Mikäli tilanteella on ollut silminnäkijöitä tai muita osallisia, heidän kanssaan keskustellaan joko yhteisesti tai annetaan mahdollisuus tulla keskustelemaan nuorisotyöntekijän kanssa, mikäli jokin asia tilanteessa on jäänyt vaivaamaan. (Jutila 2018.)

Pukinmäen nuorisotalolla puhutaan ja muistutellaan aktiivisesti nuorisotilan arvoista ja muiden kunnioittamisesta sekä joihinkin tilanteisiin voi puuttua vetoamalla nuorisotalon arvoihin esimerkiksi sanomalla, että ”Täällä ei saa kiusata ketään” tai ”Tuo ei ole nuorisotalolle sopivaa käyttäytymistä”. Olen sijaisuuteni sekä harjoitteluni aikana huomannut työntekijöiden toimivan näiden ohjeiden mukaisesti ja koen sen myös nuoren kannalta hyväksi lähestymistavaksi haastavissa tilanteissa.

3.3 Osallisuuden edistäminen

Osallisuuden edistäminen on suuri käsite, joka kokoaa alleen monelta alalta teorioita, näkökulmia ja lähestymistapoja. Näitä ovat esimerkiksi aktiivinen kansalaisuus, ihmisoikeudet, demokratia, merkityksellisyys ja mahdollisuudet. Osallisuus on toimimista, mutta myös olemista. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valteri & Keto-Tokoi 2017, 3-4.)

Yksilötasolla osallisuus on oman elämän hallittavuutta, siihen vaikuttamista ja sen ennakoimista. Oman elämän hallitsemiseksi ja siihen vaikuttamiseksi on tärkeää ymmärtää siihen liittyviä muuttujia ja ottaa vastuu itsestään. Yksilön osallisuudessa vaikuttaa myös arjen taidot ja omien päätösten tekeminen. Osallisuuden tunne tulee yksilölle siitä, että voi elää nähtynä, kuultuna, arvostettuna, ymmärrettynä ja merkityksellisenä osana erilaisia suhteita, ryhmiä ja yhteisöjä. (em. 25-28.) Yksilö, jolla on haasteita esimerkiksi oman elämän hallinnassa, voi hyötyä osallisuuden edistämisestä, jossa hänen vaikuttamismahdollisuuksiaan omaan elämäänsä tuetaan ja hänen toimijuuttaan edistetään.

Osallisuus on myös vaikuttamista ja yhteiskuntaan kuulumista. Yhteiskuntaan kuulumisen voidaan nähdä muun muassa töissä käymisenä tai opiskeluna. Osallisuuden ulottuvuuksista vaikuttaminen voidaan nähdä vaikuttamisena omaan elämäänsä, lähiympäristöönsä tai yhteiskuntaan. Vaikuttamisen ei tarvitse olla aina suhteessa muihin ihmisiin, vaan se voi olla myös vaikuttamista esimerkiksi tilaan tai ympäristöön. Pienetkin asiat voidaan nähdä vaikuttamisena. Ihmiselle voi tulla voimaantunut olo niin sanotusta ”jäljen jättämisestä”, kun hän voi nähdä kuinka omat valinnat ovat vaikuttaneet ympäristöön. Vaikuttamisessa tärkeää on oma toimijuus sekä minäpystyvyys. Osallisuutta ja vaikuttamista voidaan edistää esimerkiksi palveluiden yhteiskehittämisenä, jossa asiakkaalla on mahdollisuus vaikuttaa palvelun kehittämiseen. Tämä lisää asiakkaan päätöksentekomahdollisuuksia palveluympäristössä, mutta antaa asiakkaalle lisäksi toisen konkreettisen hyödyn, mikäli palvelu muuttuu asiakkaan tarpeita paremmin vastaavaksi. (em. 29-33.)

Jotta voidaan ymmärtää osallisuuden edistämistä, täytyy ymmärtää käsite osallisuus. Osallisuus on monitasoinen tuntemisen, kuulumisen ja tekemisen kokonaisuus. Yhteiskunnallisesti osallisuus tarkoittaa, että ihmisellä on mahdollisuus osallistua itseään koskeviin päätöksiin. Ympäröivässä yhteisössä osallisuudessa on kyse kiinnittymisestä johonkin. Henkilökohtaisesti osallisuuden tunne syntyy yhteiskuntaan ja yhteisöön kuulumisen tunteesta. Osallisuudella tarkoitetaan osittain myös syrjäytymisen vastavoimaa. Osallisuutta edistämällä voidaan näin ollen parantaa yksilön osallistumismahdollisuuksia ja näin ollen ehkäistä syrjäytymistä. (Särkelä-Kukko 2014, 34-36.)

Kuntalain mukaan kunnan asukkailla on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan päätöksentekoon. Tämän lisäksi kunnan tulee järjestää sekä nuorisovaltuusto että vanhus- ja vammaisneuvosto, jossa näille kohderyhmille on annettava vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuus suunnittelemisessa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Nuorisovaltuuston tehtävänä on olla mukana etenkin sellaisessa päätöksenteossa, jonka arvelee olevan merkittäviä lapsille ja nuorille. (Kuntalaki 410/2015, 27§.)

3.4 Kohdennettu työote

Teoksessa ”Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmas- ta” kohdennetun nuorisotyön määritelmänä on ”moniammatillisen yhteistyön kautta toteutettua toimintaa huolen kohteena olevien nuorten suunnitelmalliseksi tukemi-

seksi” ja sen toimintamenetelmänä on pienryhmätoiminta sekä etsivä nuorisotyö. Työn keskeisinä tavoitteina voidaan pitää nuoren yksilöllisen kasvun tukemista sekä nuoren yhteiskuntakiinnittyneisyyden tukemista. (Kiilakoski, Kinnunen & Djupsjund, 2015, 86, 102-103.) Pukinmäen nuorisotalolla edellä mainituista menetelmistä käytetään menetelmänä pienryhmätoimintaa.

Kohdennettu nuorisotyö tarkoittaa nuorisotyötä, jossa käytetään sosiaalisen vahvistamisen työmuotoja. Kohteena on sellaiset nuoret, jotka tarvitsevat omaan elämäntilanteeseensa tukea ja apua. Tavoitteena on tarjota näille nuorille tasavertainen mahdollisuus hyvään elämään. (Danska-Honkala & Poteri, 2011, 128-129.)

Kohdennettu nuorisotyö edellyttää nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyvien riskitekijöiden aikaista tunnistamista. Kohdentaminen itsessään vaatii selkeää tarvetietoisuutta ja menetelmäosaamista. Työtä toteutetaan ehkäisevästä näkökulmasta. Nuoria tuetaan kohdennetusti mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jossa on vielä runsaasti vaihtoehtoja ja nuorisotyöllinen lähestyminen on perusteltavissa. (Ohisalo 2012, 33.)

Teoksessa Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä sosiaalista vahvistamista määriteltiin aikaisemman nuorisolain mukaisesti. Aiemman Nuorisolain (72/2006) mukaan sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan ”nuorille suunnattuja toimenpiteitä elämäntaitojen parantamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi”. Sosiaalinen vahvistaminen on laaja käsite, jolla voidaan viitata monenlaisiin tukimuotoihin. Sillä tarkoitetaan kokonaisvaltaista hyvinvoinnin lisäämistä ja edistämistä. Taus-ta-ajatuksena sosiaalisessa vahvistamisessa on, että jokainen ihminen voi tarvita sitä jossakin elämänsä vaiheessa. (Lundbom & Herranen 2011, 5-6.)

Tämä sama ajatus näkyy myös kehitettävällä Toivon Talolla, jolla tukea ja palveluita yritetään saada osaksi jokapäiväistä nuorisotyötä, ja varhaista puuttumista tarjotaan pienissäkin haasteissa, mahdollisimman matalalla kynnyksellä.

Kohdennettu työote voi joissakin tilanteissa käyttää hyödykseen positiivista diskriminointia, eli positiivista erityiskohtelua, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen taikka syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen. (Nuorisoasiainkeskuksen esite 2017; Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)) Nussbaum (2011, 33-34) esittää ihmisen kymmenen toimintavalmiutta, jotka jokaisen tulisi olla mahdollisuus saavuttaa. Näitä valmiuksia ovat normaalin pituinen

elämä; fyysinen terveys; ruumiillinen koskemattomuus; aistit, mielikuvitus ja ajattelu; tunteet; kriittinen ajattelu; yhteiselämä; muut lajit; leikki; osallistuminen ja vaikuttaminen omaan ympäristöön, omistaminen. Nussbaumin mukaan yhteiskunnan tulisi tukea jokaista kansalaistaan saavuttamaan nämä toimintavalmiudet elämässään. Hänen mukaansa heikompiosaisia tulee auttaa enemmän, jotta kaikilla olisi yhdenvertaiset mahdollisuudet omaan elämäänsä ja ympäristöönsä vaikuttamiseen. (Höylä 2017, 14.)

Kohdennettu työote on sosiaalista vahvistamista ja osallisuuden edistämistä esimerkiksi yksilölle tai pienryhmälle. Kohdennetussa työotteessa voidaan soveltaa positiivista diskriminointia, mikäli sen todellinen tavoite on yhdenvertaisuuden edistäminen tai syrjinnän haittojen ehkäiseminen. Pukinmäen nuorisotalolla kohdennettua työotetta toteutetaan myönteisen tunnistamisen ideologialla ihmisoikeusperustaisesti, sekä osallisuutta edistäen sosiaalisen vahvistamisen menetelmillä, yhdistelemällä näitä työmuotoja ja menetelmiä tilanteen mukaan. Kohdennettua työotetta on tarkoitus toteuttaa kaiken nuorisotyöllisen toiminnan yhteydessä ja soveltaa sen menetelmiä käytettäväksi myös avoimeen toimintaan. Pukinmäen nuorisotalolla kohdennetussa työotteessa yhdistyy täten kaikki tässä pääluvussa esitetyt menetelmät yhdeksi työotteeksi.

Kohdennettuja pienryhmiä on kahdenlaisia. Pidempikestoisissa ryhmissä pyritään pitkäkestoisen prosessin tukemiseen ja lyhyempikestoisissa ryhmiä, joissa alueellisiin ilmiöihin ja nuorten tarpeisiin puututaan nopealla aikataululla ja mahdollisimman tehokkaasti.

Pidempikestoisissa ryhmissä on selkeästi kasvatuksellinen prosessi, jolla pyritään puuttumaan ja tukemaan pidempikestoisissa haasteissa, kuten koulunkäynnissä. Ryhmän prosessissa jokaisella nuorella on yhdessä ohjaajan kanssa mietityt tavoitteet, sekä koko ryhmän yhteinen tavoite. Ryhmät ovat kestoltaan useista kuukausista jopa muutamaan vuoteen, jolloin ohjaajalla ja nuorilla, sekä ryhmän jäsenten välillä on selkeä ryhmän elinkaari ja useimmissa tapauksissa keskinäinen luottamus. Tämä mahdollistaa jatkuvasti tavoitteiden kertaamista, hyötyjen tunnistamista ja aktiivista tukemista sekä onnistumisissa, että mahdollisessa takapakissa. Pidempikestoisissa ryhmissä käytetään usein aktiivisesti myönteisen tunnistamisen (Häkli ym. 2015) mukaista tutustu, tunnista ja tue mallia.

Näissä ryhmissä Esimerkiksi Helsingin kaupungilla joillakin kouluilla on valinnaisinevaihtoehtona ”Kaikki käy koulua”-ryhmät, jotka ovat kestoltaan yhdestä kahteen vuoteen . Näissä ryhmissä on mukana 8.- ja 9.-luokkalaisia nuoria, joilla on saatanut pidempään olla koulunkäynnin kanssa ongelmia. Ryhmän olemassaololla ja toiminnalla pyritään vaikuttamaan nuorten koulunkäynnin ongelmiin ja vaikuttamaan heidän jatko-opintoihinsa. Ryhmät on kohdennettu koulunkäynnin kannalta huolta herättäneille nuorille, ja niihin pääsemiseksi järjestetään alkuhaastattelut. ”Kaikki käy koulua”-ryhmät ovat mielestäni kohdennettuja ryhmiä, koska työtä toteutetaan moniammatillisesti ja kohdennetaan sellaisille nuorille, joista on herännyt huoli. Missään ei silti virallisesti sanota, että nämä ryhmät olisivat kohdennettua nuorisotyötä. (Helsingin kaupunki 2019.)

Lyhytkestoisista ryhmistä on kyse silloin, kun se on perustettu tiettyyn tarpeeseen nopealla aikataululla. Tarve voi olla esimerkiksi alueellinen ilmiö tai johonkin tiettyyn asiaan, kuten kiusaamiseen puuttuminen mahdollisimman nopealla aikataululla. Nämä ryhmät ovat kestoltaan usein vain sen mittaisia, että asiaan on saatu puuttuttua ja tehtyä tarpeelliset toimenpiteen huolenaiheen vähentämiseksi tai kokonaan pois kitkemiseksi. Näissäkin ryhmissä asetetaan sekä yksilön, että ryhmän tavoitteet, mutta niihin ei pureuduta välttämättä yhtä tehokkaasti, kuin kasvuryhmässä. Interventoryhmän ideana on usein tiettyyn tilanteeseen puuttuminen ja sen ratkaiseminen yhdessä ryhmään osallistuvien nuorten kanssa. Nämä ryhmät saattavat olla kestoltaan minimissään kolmesta tapaamisesta maksimissaan noin kymmeneen tapaamiseen. Tapaamisten määrät riippuvat tietenkin paljon ryhmästä, sekä käsiteltävästä asiasta.

Lyhytkestoisissa ryhmissä ensisijainen tavoite on monesti jonkin ongelman ratkaisemisessa auttaminen, eikä niinkään pitkäkestoisemmassa haastavassa elämäntilanteessa tukeminen. Työ on luonteeltaan kohdennettua, ja sen ohessa saattaa ilmetä tarve jollekin toiselle ryhmälle tai henkilökohtaiselle tuelle. Henkilökohtaiset sekä ryhmän tavoitteet ovat olemassa, mutta niiden hyötyihin ei aina paneuduta sen tarkemmin ryhmän päättyessä, mikäli ydinongelma on saatu vähenemään tai kitkettyä. Tästä syystä nuori saattaa ymmärtää ryhmän hyödyt vasta huomattavasti ryhmän päättymisen jälkeen ja vasta silloin linkittää saamansa hyödyt osaksi omaa elämäänsä.

4 PUOLISTRUKTUROIDUT YKSILÖHAASTATTELUT

Pidin puolistrukturoidut yksilöhaastattelut toukokuussa Pukinmäen nuorisotalolla. Tein haastattelut kolmelle 14-17-vuotiaalle Pukinmäen nuorisotalon toiminnassa mukana olevalle nuorelle. Nämä nuoret valikoituivat mukaan harjoitteluohjaajani kanssa yhdessä miettimällä, ketkä nuorista soveltuisivat parhaiten haastateltavaksi. Valinnassa vaikutti myös se, että kaikkien nuorten tuli olla ollut kohdennetussa pienryhmässä, sillä osa kysymyksistä liittyi kyseisiin ryhmiin.

Olen toiminut osana työyhteisöä ja jokainen mukaan valikoitunut nuori oli minulle ennestään tuttu, jonka vuoksi uskon, että sain heihin luonnollisemman ja luottamuksellisemman keskusteluyhteyden, kuin mitä olisin saanut ennestään tuntemattoman nuoren kanssa. Näin pystyin myös paremmin havainnoimaan pieniä yksityiskohtia haastatteluissa. Yksilöhaastatteluiden tarkoitus on saada alueen nuorten ääni kuuluviin ja tukea Toivon Talon oppaan teossa.

4.1 Yksilöhaastatteluiden valmistelu ja suorittaminen

Haastattelumenetelmävaihtoehtoja olisi ollut useita. Olisin voinut valita esimerkiksi strukturoidun yksilöhaastattelun, teemahaastattelun tai hypoteesihaastattelun. Päädyin valitsemaan haastattelumenetelmäkseni puolistrukturoidun yksilöhaastattelun, sillä se antoi minulle mahdollisuuden tarpeeksi rajattuun haastattelurunkoon jättäen silti tilaa myös mahdollisille lisäkysymyksille. Näissä haastatteluissa minulle oli tärkeää, että vastaukset olisivat tarvittaessa myös helposti vertailtavissa keskenään.

Puolistrukturoitu haastattelu sijoittuu haastattelumenetelmänä strukturoidun haastattelun ja teemahaastattelun väliin. Strukturoidussa haastattelussa haastateltaville esitetään täsmälleen samat kysymykset samassa järjestyksessä ja teemahaastattelussa haastattelu etenee tietyn teeman mukaisesti. Puolistrukturoidussa haastateltaville esitetään lähes samat kysymykset melko samassa järjestyksessä, mutta tarvittaessa voi käyttää täsmentäviä kysymyksiä. (KvaliMOTV 2019; Kiuru 2019.)

Aloitin haastattelujen suunnittelun miettimällä miten haastattelukysymykset muotoillaan tutkimuskysymystä palveleviksi. Tutkimuskysymyksiä haastatteluissa minulla oli:

1. *Millaista on hyvinvointia vahvistava mielekäs vapaa-aika?*
2. *Miten kehittää vapaa-ajan palveluja hyvinvointia tukeviksi?*

Haastattelukysymysten muotoilu oli haastavaa ja aikaa vievää. Lopulta kuitenkin sain haastattelukysymykset muotoiltua ymmärrettäväksi, jättäen kuitenkin tarkoituksella haastateltavalle tilaa myös omaan, syvällisempään pohdintaan. Lisäkysymyksiä esitin tilanteen mukaan, enkä tehnyt mahdollisille lisäkysymyksille minkäänlaista runkoa valmiiksi.

Pidin puolistrukturoidut yksilöhaastattelut toukokuun aikana ja ne sujuivat mielestäni todella hyvin. Tilanteet olivat rentoja ja antoivat tilaa dialogille. Kyseessä olivat ensimmäiset itse suunnittelemani tutkimukselliset haastattelut, enkä ollut haastattelutilanteessa täysin varma, kuinka hyvin tietyt vastaukset tulisivat palvelemaan opinäytetyötäni. Litteroidessani haastatteluja huomasin, että joihinkin kohtiin olisi sopinut jokin tarkentava kysymys. Minun olisi kannattanut panostaa enemmän myös lisäkysymyksiin, mikäli varsinainen vastaus ei ollut tarpeeksi kattava. Haastattelut olivat tästä huolimatta tarpeeksi kattavia ja sain melko hyvän katsauksen näiden nuorten elämästä ja ajatusmaailmasta.

4.2 Aineiston analysointi

Yksilöhaastatteluiden tulosten purku on jaettu kolmeen alakappaleeseen käsiteltävien aiheiden jäsentelemiseksi. Aiheita oli Toivon Talon konseptin paketoinnissa vaikuttavat mielekäs vapaa-aika, nuoren kokemukset kohdennetusta pienryhmätoiminnasta sekä kartoitus nuorten kiinnostuksesta kokeilussa olevista tai mahdollisesti kokeiluun tulevista toimintamalleista.

Vapaa-aika kappale vastaa kysymykseen ”Millaisten on hyvinvointia vahvistava mielekäs vapaa-aika” ja kappaleet kohdennetut pienryhmät ja Toivon Talon toimintatavat vastaavat kysymykseen ”miten kehittää vapaa-ajan palveluja hyvinvointia tukeviksi”.

4.2.1 Vapaa-aika

Haastattelujen perusteella kävi ilmi, että nuorilla on monenlaisia vapaa-ajan vietto-paikkoja, tapoja ja harrastuksia, sekä asioita, jotka motivoivat heitä vapaa-ajan vie-tossa.

Jokainen haastateltu nuori viettää aikaa ystäviensä tai perheenjäsentensä kanssa. Kaksi kolmesta haastateltavasta käy satunnaisesti nuorisotalolla. Muita vapaa-ajanvietto tapoja ja paikkoja olivat koti, kirjasto ja vapaa-ajan vietto ulkona. Kaksi nuorta harrastaa ohjatusti liikuntaa. Nuoret kertoivat myös omaehtoisista harrastuk-sista, kuten erilaisista kädentaidoista. Haastateltavia nuoria yhdisti se, että heillä on vähintään yksi ohjattu tai omaehtoinen harrastus.

Kyseiset nuoret kertoivat edistävänsä terveyttään ulkoilemalla, liikkumalla, syömällä hyvin, nukkumalla, viettämällä aikaa hyvässä seurassa, kuten kaveriporukoissa tai lemmikin kanssa.

Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen mukaan yleisimpiä liikkumismuotoja vuonna 2018 olivat omaehtoisina pidetyt lenkkeily ja kuntosalilla käynti. Vapaa-aikatutkimuksessa huomioitiin myös muita harrastuksia, kuten tietokoneella pelaamista, käsitöitä ja valokuvausta. Vapaa-aikatutkimuksen mukaan perheen sosioeko-nominen tausta saattaa evätä lapsilta ja nuorilta etenkin seurassa harrastamisen, vaikka tutkimuksen mukaan harrastamattomat nuoret kuitenkin toivoisivat itselleen harrastusta. (Hakanen, Myllyniemi & Salasuo (toim.), 2018.)

Jotta voimme ymmärtää täysin nuoren mielekästä vapaa-aikaa, on tärkeää ymmär-tää, mikä nuorta motivoi omassa vapaa-ajan vietossaan. Näiden nuorten vastauksista ilmenee, että vapaa-ajan motivaatiota ohjailee varmasti montaa ihmistä koskettavia ja normaaleita asioita, kuten juurikin ihmissuhteet, harrastukset ja vapauden tunne.

Motivaatio itsessään koostuu motiiveista. Motiivilla tarkoitetaan tarpeita, viettejä, haluja, palkkioita ja rangaistuksia. Kun joku motiivi on tarpeeksi suuri, siitä syntyy motivaatio. Monesti motivaatiota ohjaa itseään miellyttävät asiat, kuten ihmissuhteiden sisältämä sosiaalisuus, näläntunne tai liikkumisesta saatava ilo. (Terveysverkko 2019.) Katariina Löfblomin artikkelin ”Nuorten kokemat yhteisölliset kokemukset” perusteella vaikuttaisi siltä, että monella nuorella yhteisön läsnäolo vaikuttaa myön-teisesti erilaisiin kokemuksiin. Yhdessä koetut hetket voivat olla nuorelle elämyksiä, jotka vahvistavat yhteisön jäsenten välisiä suhteita. (Löfblom 2016, 5-19.)

Nuorisotalon toivotaan olevan nuorelle mielekäs ja viihtyisä vapaa-ajanviettopaikka. Toivon Taloa kehittäessä on hyvä ymmärtää, mitkä asiat tuottavat iloa ja murheita alueen nuorille. Tästä syystä nuorilta kysyttiin iloa ja murheita tuottavista asioista, jotta toiminnassa osataan vahvistaa positiivista tunnelmaa ja mahdollisuuksien mukaan välttää asioita, jotka tuottavat mielipahaa. Näiden nuorten vapaa-ajan ilonaiheet koostuivat kavereista, heidän kanssaan yhdessä tekemisestä, hyvästä ilmapiiristä, musiikin kuuntelusta. Eräs nuori koki, että hyvät päivät ovat sellaisia, kun on energiaa ja jaksamista tehdä asioita. Näiden kolmen nuoren elämässä murheita olivat yksinäisyys, kiusaaminen ja väsymys.

Anna-Reetta Röngän mukaan yksinäisyys on negatiivinen kokemus, jota voi kokea myös seurassa ollessaan, joka tekee kokemuksesta subjektiivisen. Yksinäisellä ihmisellä ei silti ole aina välttämättä mahdollisuutta hakeutua muiden seuraan. Useimmilla ihmisillä on myös tarve viettää aikaa yksin, mutta tässä ei ole kyse yksinäisyydestä, vaan yksinolosta. Rönkä myös mainitsee, että monien tutkimusten mukaan jopa 5-15% lapsista ja nuorista kokee pitkäaikaista yksinäisyyttä. (Rönkä 2018, 36.)

Kiusaamisella voi olla pitkäkestoisia vaikutuksia kiusatun opiskelu- ja työuralle, ja ne saattavat johtaa sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen syrjäytymiseen myöhemmin elämässä (Pörhölä 2008, 94-97). Pukinmäen nuorisotalolla puututaan kaikenlaiseen häirintään, syrjintään sekä kiusaamiseen (ks. Ihmisoikeusperustainen nuorisotyö 3.2),. Tarkoituksena on saada turvattua nuorille mahdollisimman viihtyisä vapaa-ajanviettopaikka, jossa jokaisella on mahdollisuus viettää aikaa omana itsenään.

Haastatteluihin ja erilaisiin teorialähteisiin pohjautuen voidaan todeta, että nuorilla on yleisesti useita tapoja viettää vapaa-aikaansa. Kuten todettu, haastateltavat nuoret kertoivat viettävänsä satunnaisesti vapaa-aikaansa nuorisotalolla. He eivät kuitenkaan käy siellä päivittäin. Kysyin nuorilta, miten nuorisotalon tulisi muuttua, jotta he tulisivat viettämään sinne vapaa-aikaansa useammin. Haastateltavat nuoret kertoivat, että he toivoisivat nuorisotalolle enemmän vertaisohjaajia, eli nuoria, jotka ovat nuorisotalolla ohjaajina yhdessä nuorisotyöntekijöiden kanssa. Lisäksi nuoret toivoivat enemmän ohjattua tekemistä nuorisotalolle sekä parempaa tiedottamista tulevista tapahtumista. Eräs haastateltava totesi, että hänet on helpoin saada mukaan toimintaan laittamalla hänelle suoraan viestiä ja kertomalla, mitä tapahtumia on suunnitteilla.

Haastattelun perusteella voidaan todeta, että alueella on kysyntää avoimen toiminnan aikana ohjatulle toiminnalle, kuten erilaisille tapahtumille tai tuokioille. Esimerkkejä tästä toiminnasta ovat erilaiset turnaukset, yhteispelit tai yhteiset kokkaus-tuokiot. Haastattelun perusteella nuorilla voisi olla kiinnostusta osallistua etenkin ohjattuun toimintaan, jota voisi markkinoida esimerkiksi lähikouluilla tai tutuille nuorille suoraan kohdennetuilla tekstiviestillä. Nuoret toivovat siis helposti järjestettävissä olevaa yhteistä tekemistä, johon on matala kynnyks osallistua.

4.2.2 Kohdennetut pienryhmät

Kaikki kolme haastateltavaa nuorta ovat olleet mukana yhdessä tai useammassa edellisessä luvussa esittelemäni kohdennettua työtettä toteuttavassa pienryhmässä. Kaikki olivat kuulleet kohdennetuista pienryhmistä joltakin nuoriso-ohjaajalta ja ha-keutuneet mukaan ohjaajan pyynnöstä.

Kohdennetuissa pienryhmissä aluksi jokainen nuori asettaa itselleen tavoitteita ohjaajan avustuksella. Ryhmässä on tarkoituksena saada täytettyä ryhmän yhteiset sekä jokaisen ryhmän jäsenen henkilökohtaiset tavoitteet. Kaksi kolmesta nuoresta ei muistanut, mitä tavoitteita oli itselleen asettanut ryhmän alkaessa. Yhden nuoren tavoitteena oli tulla rohkeammaksi. Vaikka kaksi nuorta ei muistanutkaan omia tavoitteitaan, kaikki muistivat mitä konkreettista hyötyä ovat saaneet ryhmästä. Ensimmäinen haastateltava nuori sanoi, että hän on saanut ryhmästä uusia kavereita ja oppinut toimimaan myös ohjaajan roolissa. Toinen haastateltava nuori on ryhmän myötä oppinut ottamaan muita paremmin huomioon ja oppinut yleisesti parempia ryhmätyötaitoja. Lisäksi ryhmissä hänen oma keskittymiskykynsä on parantunut. Kolmannesta nuoresta oli tavoitteensa mukaisesti tullut ryhmän avulla sosiaalisempi ja rohkeampi. Kysyessäni nuorilta, miten nämä hyödyt näkyvät heidän vapaa-ajallaan haastateltavat numero 1 ja 3 eivät osanneet vastata kysymykseen. Haastateltava numero 2 sanoi, että hän jaksaa keskittyä enemmän ja olla aidosti läsnä tilanteissa. Lisäksi hän on oppinut ottamaan muut paremmin huomioon. Nämä vaikutukset näkyvät sekä harrastuksessa, että ystävyys-suhteissa.

Kaikki haastatelluista nuorista eivät täysin muistaneet omia tavoitteitaan tai osanneet linkittää, kuinka ryhmän hyödyt linkittyvät heidän vapaa-aikaansa. Tässä taustalla voi olla se, että osa nuorista on tullut erilaisista ryhmistä. Pidempikestoisissa ryhmissä tavoitteita on kerrattu jonkin verran ja yhdessä ohjaajan kanssa reflektoitu, kuinka

tietyt tulokset ovat osallistunutta nuorta hyödyttäneet. Tästä syystä tämänkaltaiseen ryhmään osallistunut nuori saattaa muistaa paremmin omat tavoitteensa, kuin lyhytkestoiseen ryhmään osallistuneet nuoret.

Lyhyempikestoiseen ryhmään osallistuneet nuoret ovat yleensä kohdennetussa pienryhmässä juurinkin jostain akuutista tarpeesta, jossa pyritään nuorten ehdoilla ratkaisukeskeisempiin ja nopeampiin muutoksiin tilanteen tai haasteen vähentämiseksi tai kitkemiseksi. Nämä ryhmät ovat sen verran lyhytkestoisia, ja yleensä nuoren omat tavoitteet ovat voineet linkittyä ryhmän perustamistarpeisiin ja tavoitteisiin. Nuoret näistäkin ryhmistä osasivat sanallistaa hyötyjä ja näin jälkikäteen hyödyt voivat näkyä myös vapaa-ajalla. Tämänlaisessa ryhmässä pyritään nopeasti vastaamaan akuuttiin tarpeeseen, joten nuorella ei välttämättä ole selkeää kuvaa myöskään lähtötilanteesta, mikäli siihen on puututtu hyvissä ajoin. Tästä syystä myös ryhmän yhteinen tavoite on voinut jäädä nuoren mielestä hieman taka-alalle mukavan yhdessä tekemisen ja keskustelun ohessa.

Tämän haastattelun perusteella nuoret eivät kunnolla muistaneet tavoitteitaan, eivätkä osanneet linkittää hyötyjä vapaa-aikaan. Tulevaisuutta varten ehdotan, että lyhytkestoisissa ryhmissä pyrittäisiin kertaamaan nuorten omia tavoitteita ja keskusteltaisiin, kuinka edistysaskeleet voivat hyödyntää nuorta myös vapaa-ajalla. Uskoisin, että näin ryhmän antamat hyödyt saavuttaisivat parhaat tuloksensa ja kulkisivat nuoren matkassa myös tulevaisuudessa.

4.2.3 Toivon Talon toimintatavat

Pukinmäen nuorisotalolle on Toivon Talon myötä tulossa uudenlaisia toimintatapoja. Kysyin nuorilta heidän mahdollista osallistumiskiinnostustaan vanhoja sekä uusia toimintatapaehdotuksia kohtaan.

Ensimmäinen kysymys oli, haluaisiko nuori osallistua kohdennettuun pienryhmään, mikäli heillä olisi elämässään uudelleen jokin tilanne, jossa kaipaisivat nuorisohjaajan ja samassa elämäntilanteessa olevien nuorten tukea ja ajatustenvaihtoa. Tämä näkyy taulukossa nimellä ”Vertaisryhmä jonkin muun asian käsittelyssä”, sillä nuoret eivät välttämättä tunnista entistä ryhmäänsä nimellä kohdennettu pienryhmä.

Pukinmäessä toimii joukko nuoria vertaisohjaajina. Tänä vuonna nuorisotalolla on toteutettu kokeilua siitä, että vertaisnuori, eli ”vertsu” olisi vertainen enemmänkin

elämäntilanteiden kuin varsinaisen iän perusteella. Näin vertaisnuori voi auttaa jotakin nuorisotalolla käyvää nuorta mentoroiden tätä jossakin elämänsä haasteessa, josta nuorisotalolla käyvä nuori ei välttämättä halua puhua nuorisotyöntekijän kanssa. Näitä elämäntilanteita voivat esimerkiksi olla yksinäisyys, harrastaminen tai harrastamattomuus, koulunkäyntiongelmät tai muu vastaava aihe. Mentorina toimiva vertaisnuori voi halutessaan jakaa omia kokemuksiaan ja vinkkejä itseään hieman nuoremmalle henkilölle ja kertoa kuinka itse on ajan saatossa selättänyt mahdolliset haasteensa. Vastaukset on eriteltyinä taulukkoon kohtaan 1.

Kysyin haastateltavilta nuorilta, voisivatko he kuvitella puhuvansa mentorina toimivalle vertaisnuorelle, mikäli nuoren omassa elämässä olisi tilanne, johon kaipaisi jonkun itseään hieman vanhemman nuoren neuvoja ja vinkkejä. Vastaukset on eritelty taulukkoon kohtaan 2.

Kolmantena kysyin nuorilta, haluaisivatko he osallistua Pukinmäen nuorisotalon työntekijän pitämään yksilöohjaukseen, mikäli kaipaisivat apua elämäntilanteessa, kuten jossakin ongelmassa, kouluun haussa, työnhaussa tai vastaavassa asiassa. Vastaukset on eriteltyinä taulukkoon kohtaan 3.

Neljäs kysymys oli, osallistuisiko nuori avoimen toiminnan aikana olevaan yleiseen ohjaustuokioon, kuten esimerkiksi läksyjentekoon tai kesätyönhakuun liittyviin ohjauksiin. Yleinen ohjaustuokio voi olla myös spontaani ohjaustuokio, joka voi olla avoimen toiminnan yhteydessä joko suunnitellusti tai jonkun/joidenkin nuorten spontaanista pyynnöstä. Vastaukset on eriteltyinä taulukkoon kohtaan 4.

Vastausvaihtoehdot olivat kyllä, ehkä ja ei. Seuraavasta taulukosta kuvaa, miten puolistrukturoituun yksilöhaastatteluun osallistuneet nuoret ovat vastanneet näihin kysymyksiin.

Haastateltavan numero	<i>Kysymys 1:</i> Vertaisryhmä jonkin muun asian käsittelyssä	<i>Kysymys 2:</i> Mentorituokio vertaisnuoren kanssa	<i>Kysymys 3:</i> Yksilöohjaus nuorisotyöntekijän kanssa	<i>Kysymys 4:</i> Avoimen toiminnan ohella tapahtuva ohjaustuokio
1	Ehkä	Kyllä	Ehkä	Kyllä
2	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä
3	Kyllä	Ehkä	Kyllä	Kyllä

Taulukko 1: Nuorten kiinnostus uusia toimintamalleja kohtaan

Kuten taulukosta voi huomata, nuorilla oli pääpiirteittäin melko positiivinen asenne kaikkia kysytyjä toimintaehdotuksia kohtaan. Ensimmäisessä kysymyksessä liittyen kohdennettuihin pienryhmiin, haastateltava numero kaksi perusteli vastaustaan sillä, että hänellä on nykyään niin kiireinen vapaa-aika, ettei hänellä olisi aikaa osallistua uudelleen pienryhmätoimintaan. Toisessa ja kolmannessa kysymyksessä kaksi kolmesta vastasi kyllä, yksi vastasi ehkä. Viimeisestä toimintamuodosta kaikki nuoret olivat kiinnostuneita. Lisättäköön vielä, että ehkä ei ole suoraan negatiivinen vastaus, joten voi olla, että ehkä vastausvaihtoehdon vastanneetkin voisivat mahdollisesti osallistua ehdotettuun toimintamuotoon.

4.3 Haastatteluiden yhteenveto

Haastattelut sujuivat hyvin ja tuloksista näkee selvästi, että Toivon Talon kaltaiselle toimijalle on alueella perusteltu tarve. Haastateltavilla nuorilla oli jokin harrastus, mutta mukana oli yksinäisyyttä ja kiusaamiskokemuksia, joihin Pukinmäen nuorisotalolla puututaan ja joita aktiivisesti pyritään ehkäisemään. Suurin syy haastatteluiden onnistumiseen oli mielestäni hyvät ennakkovalmistelut sekä tarkoin pohditut haastattelukysymykset. Vaikka haastateltavat välillä vastasivat hieman suppeasti, sain kuitenkin riittävän määrän tietoa hyvien kysymysten ansiosta.

Haastatteluissa oli mukana vain kolme 14-17-vuotiasta nuorta. Kyseessä on alaikäisiä henkilöitä suppealla otannalla ja nuorten vastauksia ei ole eriteltyä nuorten identiteetin suojaamiseksi. En ole myöskään kertonut tarkemmin nuorten harrastuksista, jotta vastauksia ei voi yhdistää tiettyyn henkilöön.

Toivon Talon kaltaiselle erittäin varhaisen puuttumisen alueelliselle nuorisotalolle on Pukinmäen alueella tarvetta pelkästään kolmen haastattelun perusteella. Toivon Talolla jokainen nuori voi tulla kohdatuksi omana itsenään, myönteisen tunnistamisen (ks. 3.1) ja ihmisoikeusperustaisen (ks. 3.2) nuorisotyön avulla.

Joukossa näkyi muun muassa kiusaamista ja yksinäisyyttä. Pukinmäen nuorisotalolla puututaan mielestäni hyvin kaikkiin havaittuihin kiusaamistapauksiin. Yksinäisyydestään kertoneita nuoria on ohjattu esimerkiksi harrastustoiminnan tai pienryhmätoiminnan pariin. Sieltä he voivat löytää ihmisiä, joilla on samanlaisia kiinnostuksen kohteita.

Kaikki kolme haastateltua nuorta olivat olleet myös kohdennetussa pienryhmässä ja saaneet niistä selkeää hyötyä omassa elämässään. Näiden nuorten kohdalla voinee todeta, että tulevan Toivon Talon ideologia on jo auttanut näitä nuoria eteenpäin elämässään. Mikäli kohdennettu työote saadaan käyttöön myös avoimen toiminnan yhteyteen, sillä voidaan mahdollisesti vaikuttaa samanaikaisesti useamman nuoren elämään myönteisellä tavalla.

Kolme nuorta on selkeästi pieni otanta, joten alueellisesta tarpeesta ei voi vetää suoria johtopäätöksiä. Kohdennettuja pienryhmiä on silti pyörinyt vuosien varrella useita. Oletusarvo kohdennetussa pienryhmässä on se, että jokainen niihin osallistunut nuori on saanut sieltä edes yhden vinkin jonkin elämänsä osa-alueen parantamiseksi. Kohdennetulle työotteelle, eli nuorten sosiaaliselle vahvistamiselle ja osallisuuden edistämiseksi on aina tarvetta, joten Toivon Talo pystyy tulevaisuudessa vastaamaan tähän tarpeeseen esimerkiksi taulukossa esitetyillä tavoilla: pienryhmätoiminnalla, vertaisnuori mentoroinnilla, yksilöohjauksella sekä muilla avoimen toiminnan yhteydessä toteutetulla kohdennetulla menetelmällä.

5 TYÖPAJA

Fasilitoin työpajan seitsemälle nuorelle toukokuussa 2019. Työpajassa käsiteltiin miellekarttojen avulla neljää aihetta: ihmissuhteet, elämäntavat, yhdenvertaisuus, sekä itsetuntemus ja tulevaisuudennäkymät.

5.1 Työpajan valmistelu ja suorittaminen

Toista tutkimusmenetelmää pohtiessani suunnittelin aluksi määrällisen Webropol-kyselyn tekoa. Olin ehtinyt valmistella kyselylomakkeen, mutta ymmärsin etten olisi saanut riittävää määrää vastauksia tehdäkseeni määrällistä tiedonkeruuta. Tästä syystä luovuin ajatuksesta, sillä olin jo tehnyt puolistrukturoidut yksilöhaastattelut, enkä kokenut opinnäytetyötäni edistäväksi tehdä toista laadullista haastattelua Webropolin avulla.

Sain idean fasilitoidusta työpajasta ollessani avustamassa RuutiBudjetin aineistonkeruussa. Selvitin erilaisista työpajamenetelmiä ja loin niiden pohjalta oman työpajan, jossa tutkimuskysymyksiä olivat samat tutkimuskysymykset, kuin puolistrukturoiduissa yksilöhaastatteluissa, eli:

1. *Millaista on hyvinvointia vahvistava mielekäs vapaa-aika?*
2. *Miten kehittää vapaa-ajan palveluja hyvinvointia tukeviksi?*

Suunnittelin työpajaa mieltien mahdollisimman yleispäteviä teemoja, elämään ja hyvinvointiin liittyen. Tavoitteena oli ymmärtää nuorten näkökulmasta, kuinka nämä asiat näkyvät heidän vapaa-ajallaan ja miten nämä asiat vaikuttavat heidän hyvinvointiinsa. Lisäksi halusin kuulla nuorten ideoita, kuinka alueellinen nuorisotalo, eli Pukinmäen nuorisotalo voisi olla tukemassa näitä vapaa-ajan ja hyvinvoinnin merkityksiä ja toteutumista nuorten vapaa-ajanviettopaikkana.

Työpajassa käsiteltiin neljää aihetta, ihmissuhteita, elämäntapoja, yhdenvertaisuutta, sekä itsetuntemusta ja tulevaisuudennäkymiä. Aiheet valikoituivat mukaan, sillä ne ovat Toivon Talolla keskeisessä roolissa. Toivon Talo pyrkii edistämään nuoren osallisuutta, hyvinvointia ja mielekästä vapaa-aikaa. Samankaltaisia aiheita löytyy myös Nuorten hyvinvointikeromuksen hyvinvointia käsittelevästä osiosta. Ihmisillä on ihmissuhteita, kuten perhe, ystävät, koulukaverit ja harrastusporukat. Eri ihmisillä

nämä ihmissuhteet voivat olla hyvin erilaisia ja vaikuttaa ihmisen tekemiin valintoihin, vapaa-ajanviettoon sekä hyvinvointiin eri tavoin. Elämäntavat ovat konkreettinen osa ihmisen hyvinvointia. Elämäntapoihin liittyvillä valinnoilla, kuten päiväruutiineilla ja liikunnan harrastamisella on suora yhteys hyvinvointiin. Tästä syystä elämäntavat olivat keskeisessä roolissa tässä toiminnallisessa tiedonkeruussa. Yhdenvertaisuus on tärkeä teema nuorisotyössä ja elämässä ylipäätään. Halusin kuulla alueen nuorilta, kuinka he määrittävät yhdenvertaisuutta, ja kuinka paljon yhdenvertaisuuteen liittyvillä teemoilla on painoarvoa heidän elämässään. Itsetuntemus ja tulevaisuudennäkymät valikoituivat viimeiseksi teemaksi sillä perusteella, missä elämäntilanteessa nuori ihminen yleisesti on. Nuoret etsivät omaa identiteettiään ja koittavat pikkuhiljaa aloittaa itsenäistä elämää irtautuen samalla enemmän kodista ja perheestä. Tässä vaiheessa nuoren on myös tehtävä suuria valintoja, mille tielle lähtee omassa elämässään, sillä peruskoulun päättyessä päättötodistuksella on arvoa toisen asteen kouluun mentäessä. Lisäksi nuoren tulee valita, mitkä asiat tulevaisuudessa kiinnostaa mahdollista kouluvalintaa tehdessään. Tässä kysymyksessä takajatuksena teeman lisäksi oli saada mahdollisimman hyvin nuorilta itseltään ideoita, kuinka alueellinen nuorisotyö voi olla tukena tässä elämänvaiheessa.

Alun perin tarkoituksena oli, että jokaisella työpisteellä olisi ollut kolme nuorta, eli yhteensä 12 osallistujaa. Lopulta kuitenkin vain 7 nuorta osallistui työpajaan. Uskoisin tässä syynä olevan sitouttamisen puute. En tuntenut kaikkia osallistujia kunnolla ennestään, joten sitouttaminen oli haastavaa puolituttujen nuorten kohdalla. Tämä oli luultavimmin syynä siihen, että kaikki eivät saapuneet paikalle. Saimme kuitenkin järjestettyä hyvän työpajan, vaikka paikalla oli vain hieman yli puolet aiotusta osallistujamäärästä. Työpajaan saapui juuri ne nuoret, joihin olin päässyt tutustumaan paremmin harjoitteluni aikana.

Hyvän suunnitelman ohella minulla oli vaihtoehto B vielä käytettävänä, sillä olin varautunut, etteivät kaikki kutsutut nuoret pääsisi paikalle. B-suunnitelmassa yhdistin kaksi aihetta, yhdenvertaisuuden ja ihmissuhteet yhdeksi työpaja-pisteeksi. Jaoin nuoret kolmelle pisteelle, kahdelle pisteelle kaksi nuorta ja yhdelle pisteelle kolme nuorta. Näin pääsimme pureutumaan kaikkiin neljään aiheeseen. Vastauksia lukiesani huomasin kuitenkin, että yhdistettyihin aiheisiin oli tullut hieman vähemmän vastauksia, sillä kahden aiheen käsittelyssä oli saman verran aikaa kuin yhden aiheen käsittelyssä. Näihinkin aiheisiin oltiin silti vastattu todella hyvin ja ohjeita noudatta-

en, joten suppeampi määrä vastauksia ei ollut merkityksellistä tämän työpajan onnistumisen kannalta.

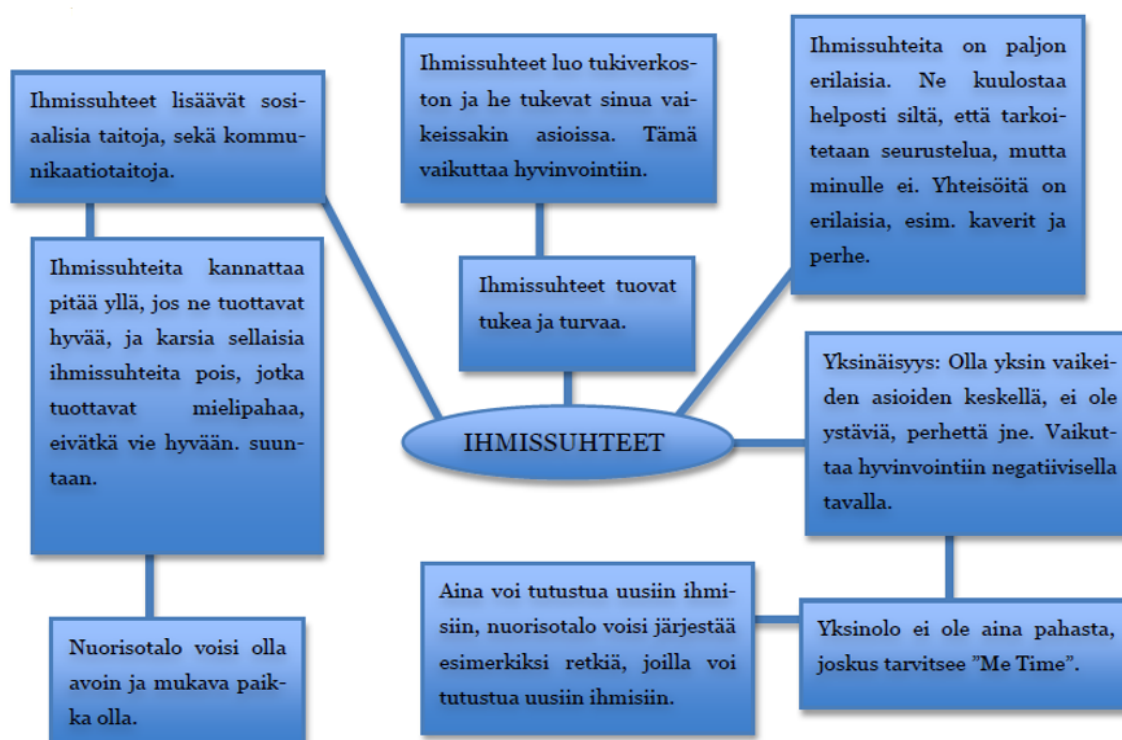
Työpajassa nuoret loivat miellekarttoja siten, että ensimmäinen ryhmä käsitteellisti ja määritteli annettua aihepiiriä, miettien samalla, kuinka tämä asia vaikuttaa vapaa-aikaan. Seuraava ryhmä pohti, kuinka edellisen ryhmän määritelmät ja vaikutukset vapaa-aikaan vaikuttavat hyvinvointiin. Kolmas ryhmä pääsi pohtimaan, kuinka alueellinen nuorisotalo, eli tässä tapauksessa Pukinmäen nuorisotalo voisi tukea nuorta, jolla on haasteita kyseisen asian kanssa. Seuraavissa alaluvuissa käsittelen jokaista aihepiiriä nuorten luomien miellekarttojen pohjalta.

5.2 Tulosten purku

Tämä osio on jaettu neljään alaotsikkoon. Jokaisessa osiossa käsitellään yhtä aihetta ja analysoidaan miellekarttoja. Tarkoituksena on syventää ymmärrystä näistä aiheista ottaen nuorten näkökulma huomioon. Tavoitteena on kehittää Toivon Talolle tulevaa toimintaa nuorille mieleiseksi ja heitä aidosti hyödyttäväksi.

5.2.1 Ihmissuhteet

Ihmissuhteita käsittelevällä miellekartalla oli apukysymyksinä seuraavat: ”Yhteisöllisyys ja yksinäisyys?”, ”Mitä on olla osana yhteisöä?” ja ”Mikä on yhteisö?”. Nuorten tuottama miellekartta näytti seuraavalta.

Kuva 2: Nuorten tekemä miellekartta ihmssuhteista

Tärkeimpänä nuoret mainitsivat, että ihmssuhteet lisäävät sosiaalisia taitoja sekä kommunikaatiotaitoja. Heidän mielestään on tärkeä pitää kiinni ihmssuhteista, jotka luovat heille hyvää. Toisaalta nuoret kokivat myös tärkeäksi osata päästää irti haitallisista ihmssuhteista. Nuoret kokevat, että hyvistä ihmssuhteista kuuluu saada tukea ja turvaa.

Nuoret käsitteellistivät ihmssuhteet lähinnä kaveri ja seurustelusuhteiksi, joskin perhe oli myös mainittuna. Kaveriporukatkin ovat toki yhteisöjä, mutta ihmssuhteissa ei mainittu yhteisöjä eikä yhteisöllisyyttä. Ihmssuhteet nähtiin turvallisina ja tukea tuovina kokonaisuuksina, joiden avulla voi selvitä elämässä vaikeistakin tilanteista. Miellekartassa mainittiin myös sana tukiverkosto, joka on tärkeä osa erinäisiä ihmssuhteita.

Yksinäisyys on iso osa ihmssuhteita tai pikemminkin luotettavien ja turvallisten ihmssuhteiden puutetta. Mielestäni oli silti erikoista, ettei yksinäisyyttä nähty yhtenä tärkeimmistä osista ihmssuhteita, sillä yksinäisille sillä on aivan valtava merkitys. Nuoret kuitenkin linkittivät yksinäisyyden ja sen negatiivisen vaikutuksen hyvinvointiin. Toki täytyy muistaa, että työpajassa oli mukana vain 7 nuorta, jotka tämän perusteella eivät välttämättä kärsi yksinäisyydestä, tai eivät työpajassa kehdanneet nos-

taa asiaa esiin. Mielestäni on huomattavaa, kuinka yksinäisyys ja yksinolo linkitettiin työpajassa yhteen, vaikka kyseessä on kaksi erillistä termiä. Pukinmäen nuorisotalolla on erillisiä tiloja, joihin nuori tai nuoret voivat vetäytyä omaan rauhaan joko itseksensä tai ystävän kanssa. Näin myös nuorisotalon tiloissa voi saada miellekartassa lukevaa ”Me time:a”, eli omaa aikaa.

Yksinäisyys on negatiivinen kokemus. Useimmilla ihmisillä on tarve viettää aikaa välillä yksin. Yksinäisyyttä voi kokea myös muiden ihmisten seurassa, kuten ystävyys- ja perhesuhteissa, joka tekee yksinäisyyden kokemuksesta subjektiivisen. Yksinäisellä ihmisellä ei välttämättä ole mahdollisuutta hakeutua muiden ihmisten seuraan. (Rönkä 2018, 36.)

Nuorten hyvinvointikertomuksen ”Ystävät” -indikaattorin mukaan noin yhdeksällä nuorella kymmenestä on vähintään yksi läheinen ystävä. Tyttöillä on hieman useammin läheinen ystävä kuin pojilla. Ero kasvaa hieman siirtyessä peruskoulusta toiselle asteelle. Helsinkiläisnuorilla on tilastollisesti yhtä usein vähintään yksi ystävä, kuin muuallakin Suomessa. ”Yksinäisyys” -indikaattorin mukaan peruskoulun ja toisen asteen keskiarvona noin kahdeksan prosenttia pojista kokee olevansa yksinäinen ja tytöistä noin 14 prosenttia kokee yksinäisyyttä. Yksinäisyyttä kokevia tyttöjä on siis lähes kaksinkertainen määrä poikiin nähden. (Nuorten hyvinvointikertomus 2017.)

Erikoisena voinee todeta, että vaikka yksinäisyys nousi muutamassa työpajan miellekartan osassa esiin, kiusaamista ei mainittu tässä miellekartassa kertaakaan. Toisessa miellekartassa puhuttiin syrjimisestä, mutta kiusaaminen itsessään on paljon moniulotteisempi ilmiö, kuin pelkästään syrjimin.

Oli myös hienoa, kuinka nuoret toivat työpajassa esiin, miten nuorisotalo voi olla tukemassa yksinäisyydestä kärsiviä, esimerkiksi järjestämällä joitakin retkiä, joilla pääsisi tutustumaan uusiin ihmisiin. Nuoret myös kirjoittivat, että nuorisotalo on hyvä paikka tutustua uusiin ihmisiin ja rakentaa uusia ihmissuhteita .

Toivon Talolla voisi järjestää matalan kynnyksen tapahtumia ja toimintaa, johon voisi erikseen kutsua mukaan henkilöitä, joiden tietää tai joiden epäilee kärsivän yksinäisyydestä. Lisäksi nuorten ehdottamat retket voisivat olla mielekästä toimintaa, sillä yhdessä tekemisen lomassa voi olla helpompi tutustua uusiin ihmisiin. Lisäksi erilaiset turnaukset tai teemaillat saattaisivat samoista asioista kiinnostuneita nuoria mielekkään yhdessä toimimisen pariin.

5.2.2 Elämäntavat

Elämäntapamiellekartassa apusanoina oli ”arkirutiinit”, ”koulunkäynti”, ”terveellinen ruokavalio”, ”riittävä lepo” ja ”liikunta ja harrastukset”. Nuorten tuottama miellekartta näytti tältä:

Kuva 3: Nuorten tekemä miellekartta elämäntavoista

Elämäntavoissa mainittiin tärkeimmäksi perhe, sillä perheeltä saa tukea ja turvaa. Työpajaan osallistuneet nuoret myös kokivat, että nuorisotalolta voisi saada apua, mikäli perheessä olisi ongelmia.

Toisiksi tärkeimpänä pidettiin koulua, sillä siellä on kivaa ja sieltä voi saada uusia ystäviä. Koulussa saatujen kavereiden kanssa voi viettää aikaa esimerkiksi nuorisota-

lolla ja pyytää apua esimerkiksi läksyissä. Tässä kohdassa myös toivottiin, että nuorisotalo voisi järjestää kivaa toimintaa myös koululla.

Kolmannella sijalla oli jaetusti liikunta ja harrastukset. Nämä koettiin tärkeiksi, sillä liikunta nostattaa mielialaa ja harrastukset yleisesti antavat iloa ja motivaatiota, mikäli pitää harrastuksesta. Lisäksi nuoret toivat esiin, että myös nuorisotalo järjestää liikuntaa ja harrastuksia, eli nuorisotalollakin pääsee halutessaan harrastamaan.

Muita nuorten pohtimia asioita olivat kaverit, päivärutiinit, vegaaniruuat ja päiväunet. Lähes kaikki asiat näistä vaikuttavat monen ihmisen elämään. Nuoren arkeen kuuluu koulunkäynti, monella toivottavasti myös harrastukset ja perhe on yleensä isossa roolissa nuorten elämää toivottavasti positiivisessa valossa. Myös ystävyysuhteet ovat monelle nuorelle merkityksellisiä. Mielestäni huomionarvoista on se, että miellekartassa puhuttiin vain vegaaniruuasta ja päiväunista, vaikka monipuolinen ruoka ja riittävät yöunet ovat ihmiselle Maslow'n tarvehierarkian mukaan fysiologisia perustarpeita ja näin ollen määrittävät monen arkirutiineita (Maslow, 1943). Nuoret eivät tässä kohtaa välttämättä ole ajatelleet ihmisen perustarpeita, vaan ovat pohtineet, mitkä elämänhallinnalliset asiat perustarpeiden lisäksi olisivat hyviä lisiä hyvinvoinnin ylläpitoon ja parantamiseen. Tästä asiasta ei tosin keskusteltu nuorten kanssa, eli tämä oli vain arvailua siitä, miksi asia saattaisi olla näin.

Nuorten hyvinvointikertomuksen ”Kokemus omasta terveydentilasta” –indikaattorin mukaan helsinkiläisnuorten kokemus omasta terveydestä mukailee pääkaupunkiseudun sekä koko maan keskiarvot. Pojat kokevat terveytensä hyväksi tyttöjä useammin kaikilla kouluasteilla. Peruskoulussa ja lukiossa näin kokevia on näissä sukupuolissa noin 80 prosenttia, ammatillisissa oppilaitoksissa hieman vähemmän. Noin viidesosa helsinkiläisnuorista kokee terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi. Huonoksi ja erittäin huonoksi terveytensä kokevia on noin muutama prosenti. Tulokset ovat pysyneet samansuuntaisina jo vuosikymmenen. (Nuorten hyvinvointikertomus 2017.)

”Mielen hyvinvointi” –indikaattorin mukaan Helsingin lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa nuoret kokevat kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta enemmän kuin missään muualla Suomessa. Kaikilla kouluasteilla tytöt kokevat enemmän ahdistuneisuutta kuin pojat. Peruskoulussa ja lukiossa olevista tytöistä jopa 20 prosenttia kokee ahdistusta, ammatillisissa oppilaitoksissa olevista tytöistä noin 18 prosenttia. Pojilla lukema oli kaikilla kouluasteilla noin 6 prosenttia. Peruskoulussa ja luki-

ossa ahdistus oli kasvanut tytöillä jopa 5 prosenttia vuodesta 2013 vuoteen 2017, ammatillisessa oppilaitoksessa se on laskenut tytöillä noin 4 prosenttia. Pojilla lukema oli pysynyt suunnilleen samana jokaisella kouluasteella. (em.)

Nuorten hyvinvointikertomuksen ”Liikuntatottumukset” –indikaattorin mukaan paljon liikuntaa harrastavien helsinkiläisnuorten määrä on ollut kasvussa peruskouluissa ja lukioissa. Peruskouluissa ja lukioissa liikuntaa harrastamattomia oli vuonna 2017 noin 5 prosenttia. Helsingin ammatillisissa oppilaitoksissa liikuntaa harrastamattomien määrä on laskenut kymmenessä vuodessa 20 prosentista noin 15 prosenttiin. (em.)

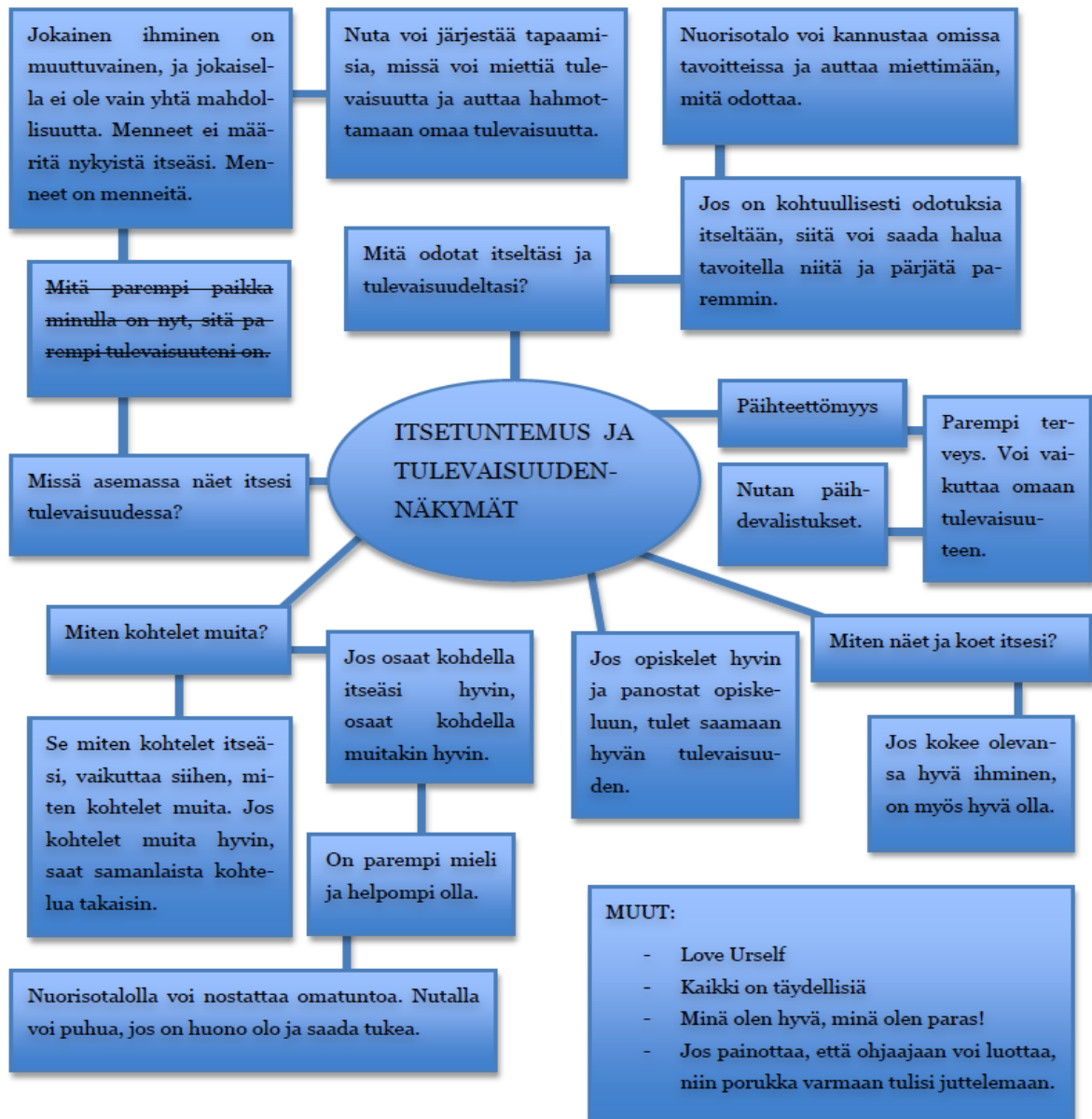
”Nuorten kokema riittävä lepo” –indikaattorin mukaan vuonna 2017 peruskoululaisista 35 prosenttia, lukiolaisista 50 prosenttia ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoista noin 50 prosenttia nukkuu alle 8 tuntia yössä. Peruskoulussa tytöt nukkuvat hieman huonommin kuin pojat, mutta lukiossa ja ammatillisessa oppilaitoksessa tilanne on päinvastoin. Suurin ero on ammatillisessa oppilaitoksessa, jossa 55 prosenttia pojista nukkuu alle 8 tuntia ja tytöillä vastaava lukema on 45%. (em.)

Kokonaisuudessaan näyttäisi siltä, että nuorilla oli pääpiirteittäin melko hyvin sanoitettuna omiin elämäntapoihin liittyvät teemat. Tämä ei tosin vielä kerro sitä, että kaikkia näitä elämäntapoja noudatettaisiin kirjaimellisesti, mutta nuorilla näyttäisi olevan todella hyvä käsitys, mitkä asiat vaikuttavat elämässä. Huomionarvoista on myös se, ettei tässä miellekartassa mainittu kertaakaan päihteitä tai päihteettömyyttä, jotka molemmat vaikuttavat jollain tasolla monen ihmisen elämässä.

Nuorten ajatuksiin sekä aineistoon pohjaten suosittelen, että Toivon Talolla nuorten kanssa voisi ottaa aktiivisesti keskustelunaiheeksi elämäntavat ja keskustella heidän kanssa muun muassa liikunnasta, riittävästä unesta sekä mielen hyvinvoinnista. Myös erilaiset kokkikerhot voisivat olla keinona terveellisen ruokavalion edistämiseksi. Nuorille on myös tehtävä selväksi, että nuoriso-ohjaajille on aina kannattavaa tulla juttelemaan, mikäli kokee tarvitsevänsä neuvoja ja tukea elämänhallinnollisissa asioissa. Mielestäni myöskin jokin tapahtuma näistä aiheista voisi saada nuoret itsekin ajattelemaan omaa hyvinvointiaan ja siihen vaikuttamista. Mikäli joidenkin nuorten elämäntavat heikkenevät, voisi olla hyvä myös perustaa ennaltaehkäisevästi jokin kohdennettu pienryhmä esimerkiksi harrastuksen löytämiseksi tai hyvien elämäntapojen, kuten ruokavalion, unen tai liikkumisen tukemiseksi.

5.2.3 Itsetuntemus ja tulevaisuudennäkymät

Itsetuntemusta ja tulevaisuudennäkymiä käsittelevässä miellekartassa nuorilla oli apusanoinaan ”positiivinen minäkuva”, ”positiivinen tulevaisuuskuva” ja ”jatko-opintosuunnitelmat”. Nuorten tuottama miellekartta näytti tältä:

Kuva 4: Nuorten tuottama miellekartta itsetuntemuksesta ja tulevaisuudennäkymistä. Tässä miellekartassa nuoret nostivat yhtenä tärkeimpänä esille sen, että jokaisella ihmisellä on mahdollisuus hyvään tulevaisuuteen lähtökohdista huolimatta. Joku työpajaan osallistuneista nuorista oli kirjoittanut miellekarttaan, että nykyhetki olisi määrittävä tekijä tulevaisuudessa, mutta joku toinen oli ruksannut tekstin yli, ja to-

dennut, että ihmisillä on useampia mahdollisuuksia, eikä nykyhetki määritä minua tulevaisuudessa. Tähän kohtaan nuorisotalon rooliksi nuoret olivat toivoneet, että nuorisotalo voisi järjestää tapaamisia, missä pääsee miettimään tulevaisuutta ja nuorisotalo voi auttaa hahmottamaan omaa tulevaisuutta.

Toisena tärkeänä kohtana nuoret nostivat esille omat odotukset tulevaisuudeltaan. Nuoret kokivat, että kohtuulliset odotukset voivat antaa halua tavoitella niitä ja sitä myöten parantaa mahdollisuuksia saavuttaa omia tavoitteitaan. He toivoivat, että nuorisotalolta voisi saada ohjausta siihen, mitä kannattaa odottaa sekä myös kannustusta näitä asioita tavoitellessa.

Kolmantena tärkeänä kohtana nuoret pitivät sitä, kuinka kohtelee itseään ja toisia. Nuorten mielestä ihmisellä on parempi mieli ja helpompi olla, mikäli kohtelee itseä ja muita hyvin. Nuorten mielestä nuorisotalolla voi puhua, jos on huono olla ja näin saada tukea omissa asioissaan sekä nuorisotalolla voi nostattaa omatuntoa. Veikkaan, että tässä on käynyt puhtaasti ajatuskatkos, ja tällä ollaan tässä asiayhteydessä tarkoitettu itsetuntoa.

Muita nuorten mieleen tulleita asioita olivat edellisestä miellekartasta puuttumaan jäänyt päihteettömyys, joka edistää terveyttä. Miellekartassa mainittuun myös esimerkiksi miten näkee ja kokee itsensä, miten muita ihmisiä tulisi kohdella ystävällisesti ja kohteliaasti, opiskelun tärkeys ja avoimuus. Lisäksi tähän miellekarttaan saatiin nuorilta kannustuslauseita, kuten “Minä olen hyvä, minä olen paras!”, “Love Urself” eli suomennettuna rakasta itseäsi, sekä “Kaikki on täydellisiä”.

Nuorten hyvinvointikertomuksen ”Koulunkäynnistä pitäminen” -indikaattorin mukaan vuonna 2017 yli 60 prosenttia peruskoulua käyvistä helsinkiläisnuorista piti koulunkäynnistä hyvin paljon tai melko paljon. Vain noin 3 prosenttia ei pitänyt koulunkäynnistä lainkaan. Peruskoulussa ja lukiossa hyvin paljon koulusta pitäviä nuoria oli kyseisenä vuonna noin 10 prosenttia. Lukiossa hyvin paljon ja melko paljon koulunkäynnistä pitäviä oli noin 70 prosenttia, eli enemmän kuin peruskoulussa. Nuoria, jotka eivät pidä lainkaan koulunkäynnistä oli noin 2 prosenttia. Ammatillisessa oppilaitoksessa koulunkäynnistä hyvin paljon pitäviä 30 prosenttia. Hyvin paljon ja melko paljon koulunkäynnistä pitäviä oli yhteensä ammatillisissa oppilaitoksissa noin 84 prosenttia, eli huomattavasti enemmän kuin peruskoulussa ja lukiossa. Koulusta ei

lainkaan pitäviä oli noin prosentti. Tulokset ovat kaikissa pysyneet muutamien prosenttien heittelyä huomioimatta todella saman suuntaisina liki kymmenen vuotta. (Nuorten hyvinvointikertomus 2017)

Toisen asteen koulutukseen pääseminen on nuorten hyvinvointikertomuksen ”Perusasteen jälkeiseen koulutukseen hakemine” –indikaattorin mukaan Helsingin alueella hieman parempi, kuin muualla Suomessa. Vuonna 2017 helsinkiläisnuorista 4,6 prosenttia jäi vaille toisen asteen koulupaikkaa tai ei ottanut koulupaikkaa vastaan. Muualla maassa vastaava luku on 5,2 prosenttia. Molemmat lukemat olivat pienempiä, kuin vuonna 2016, jolloin helsinkiläisnuorista 5,3 prosenttia ja koko maassa 6,1 prosenttia ei saanut toisen asteen opiskelupaikkaa tai ottanut sitä vastaan. (em.)

Tässä miellekartassa kiteytyi mielestäni hienosti se, kuinka nuoret kokevat itsensä nyt, kuinka heillä on tavoitteita omalle tulevaisuudelleen ja millä keinoin näihin tavoitteisiin on mahdollisuus päästä. Oli myös hieno huomata, kuinka nuoret ajattelevat, että jokaisella on useampi mahdollisuus ja kuinka kaikilla on mahdollisuus pärjätä lähtökohdista huolimatta. Tässä miellekartassa kiteytyi myös se, että nuorilla on selkeästi realistinen ajattelutapa myös muiden kohtelusta ja kuinka ystävällisyys ja kohteliaisuus on heidän mielestään tärkeässä roolissa, kun ollaan tekemisissä muiden ihmisten kanssa.

Omaan silmään tästä miellekartasta ei jäänyt puuttumaan mitään oleellista, vaan tässä oltiin osattu huomioida todella laajasti opinnoista lähtien tulevaisuudennäkymiä. Miellekartan ohessa olleet voimalauseet antoivat myös ymmärtää, että näillä nuorilla on selkeä käsitys siitä, miten itseään tulee kohdella, jotta saa kasvatettua itsetuntoa ja pystyy rakastamaan itseään juuri sellaisena kuin on.

Nuorten tuottamiin miellekarttoihin sekä nuorten hyvinvointikertomukseen pohjautuen voidaan todeta, että moni helsinkiläisnuori pitää opiskelusta ja aikoo hakeutua toisen asteen koulutukseen. Koulupudokkaita on silti olemassa ja tässä voitaisiin laajemmin hyödyntää yhteistyöverkostoja näiden nuorten tavoittamiseksi ja auttamiseksi. Nuorten itsetunnon vahvistamiseksi Pukinmäen nuorisotalolla toteutetaan myönteistä tunnistamista, jossa nuoren vahvuuksia, onnistumisia ja hänelle mielekkäitä asioita huomioidaan positiivisella tavalla (ks. Myönteinen tunnistaminen 3.1).

5.2.4 Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuusmiellekartassa nuorilla oli apusanoinaan ”samanarvoisuus” ja ”syrjimättömyys”. Miellekartta oli melko lyhyt, mutta erittäin ytimekäs.

Kuva 5: Nuorten tuottama miellekartta yhdenvertaisuudesta

Yhdenvertaisuutta käsittelevässä miellekartassa nuoret pitivät tärkeimpänä samanarvoisuutta. Nuorten mielestä samanarvoisuus vähentää pelkoa siitä, että olisi muita huonompi. Nuorisotalolle nuoret toivoivat jotakin yhteistä tekemistä kaikille.

Nuoret nostivat esiin myös sen, että kiusaaminen, ennakkoluulot ja syrjimin on väärin ja että kaikkien kuuluisi olla tasavertaisia. Nuoret kokevat, että syrjimin luo pelkoa siitä, että ei riitä omana itsenään. Tämä on melko suora vastakohta samassa miellekartassa olleelle samanarvoisuudelle.

Huomioitavaa tässä miellekartassa on se, että kun aiheena on ollut yhdenvertaisuus, tässä ei ole kertaakaan mainittu sanaa rasismi. Voi olla, että negatiiviset asiat eivät ole tulleet nuorten mieleen, kun puhutaan positiivisesta asiasta, eli yhdenvertaisu-

desta. Toisaalta miellekartassa mainittiin negatiivisena asiana syrjintä. Tämä on tietenkin pelkkää spekulointia, mutta voiko olla, ettei alueen nuorten keskuudessa esiinny kovin paljoa rasismia, kun sitä ei olla mainittu ollenkaan. Pukinmäen alueella noin 20% väestöstä on ulkomaalaistaustaisia (Helsingin tilastokeskus 2018), joten voi olla, että alueella on totuttu eri kulttuureihin, jolloin alueella ei välttämättä esiinny rasismia samassa mittakaavassa, kuin joillakin muilla alueilla. Tämäkin on myös pelkkää spekulointia, eikä automaattisesti tarkoita sitä, etteikö alueella voisi esiintyä myös rasismia. Muita yhdenvertaisuudesta puuttumaan jääneitä termejä oli esimerkiksi eri vähemmistöjen edustajat sekä esteettömyys, joiden huomioon ottaminen on työntekijänäkökulmasta erittäin keskeisessä roolissa puhuttaessa yhdenvertaisuudesta.

Nuorten hyvinvointikertomuksen ”Sijoittuminen kouluun peruskoulun jälkeen” -indikaattorin mukaan suomen- ja ruotsinkieliset siirtyvät Helsingissä peruskoulun jälkeen useammin lukioon, kuin vieraskieliset. Kotimaankielisistä noin 69 prosenttia siirtyy lukioon ja 25 prosenttia siirtyy ammatilliseen oppilaitokseen. Vieraskielisistä noin 55 prosenttia siirtyy lukioon ja 32 prosenttia siirtyy ammatilliseen oppilaitokseen. Kotimaankielisistä noin 95 prosenttia ja vieraskielisistä noin 88 prosenttia jatkaa toisen asteen koulutukseen. Vuonna 2010 vieraskielisistä vain 63 prosenttia siirtyi toisen asteen koulutukseen, joten ero kotimaankielisiin on pienentynyt huomattavasti alle 10 vuodessa. (Nuorten hyvinvointikertomus 2017)

Yhdenvertaisuus miellekartta oli todella lyhyt, mutta intensiivinen. Siinä näkyi selkeästi nuorten tärkeimmät ajatukset yhdenvertaisuuteen liittyen ja jokainen kohta oli nuorten suusta painavaa asiaa. Työpajaan osallistuneet nuoret eivät hyväksy syrjimistä eivätkä kiusaamista missään asiayhteydessä. Lisäksi nämä seitsemän nuorta kannattavat tasa-arvoa ja kokevat nuorisotalon arvojen mukaisesti, että jokainen ihminen on täsmälleen saman arvoinen.

Nuorten miellekarttaan pohjautuen koen, että yhdenvertaisuuteen voi aina kiinnittää enemmän huomiota. Omiin havaintoihini perustuen koen, että Pukinmäen nuorisotalolla kaikkiin nuorisotyöntekijöiden havaitsemiin ja heille kerrottuihin ongelma-kohtiin puututaan aktiivisesti ja ammattitaitoisesti (ks. Ihmisoikeusperustainen nuorisotyö 3.2). Yhdenvertaisuutta voisi silti käsitellä enemmän arkisen nuorisotyön ohella, ja tuoda muissakin tilanteissa aktiivisesti esiin samanarvoisuutta, syrjimättö-

myyttä ja hyvän ilmapiirin luomista. Mikäli yhdenvertaisuudesta keskusteltaisiin enemmän, se jäisi luultavasti myös nuorten mieleen paremmin ja linkittyisi paremmin myös heidän koulumaailmaansa sekä muuhun vapaa-aikaansa.

6 ARVIOINTI JA JALKAUTTAMINEN

Tämän viimeisen kappaleen tarkoituksena on arvioida työn onnistumista ja kuvata työn jalkauttamista.

6.1 Arviointi

Opinnäytetyöni tarpeena on Toivon Talon konseptin paketoinnissa auttaminen ja työntekijöiden käyttämien menetelmien yhtenäistäminen. Tarkoituksena on myös syventää ymmärrystä siitä, kuinka alueellinen nuorisotyö voi olla tukemassa nuoren hyvinvointia lisäävää mielekästä vapaa-aikaa. Opinnäytetyöni näkökulmana oli perustella Toivon Talon alueellinen tarve ja ottaa huomioon nuorten ääni ja ajatusmaailma tämän näkökulman avaamisessa.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selventää seuraavia aiheita:

- 1. Toivon Talon konseptin paketoinnissa auttaminen ja työntekijöiden käyttämien menetelmien yhtenäistäminen.*
- 2. Kuinka alueellinen nuorisotyö voi olla tukemassa nuoren hyvinvointia tukevaa mielekästä vapaa-aikaa?*

Konseptin paketointia varten kokosin tietoa oppaaksi Toivon Talolla työskenteleville nuoriso-ohjaajille. Oppaan tarkoituksena on yhtenäistää ohjaajien käyttämiä menetelmiä ja ymmärtää, missä asioissa ja millä tavoilla alueen nuoret haluavat saada apua ja tukea haastavissa tilanteissa. Opasta varten tein kirjallisuuskatsauksen sijaisuuden ja harjoittelun kautta tietooni tulleista menetelmistä ja työotteista. Tein myös kaksi laadullista aineistonkeruuta alueen nuorille. Aineistonkeruumenetelmien päättämiseen vaikutti se, että olin toiminut osana työyhteisöä Pukinmäen nuorisotalolla ja näin ollen ollut mukana kehittämistyössä. Tiesin suurimman osan nuorista ennestään, joten minun oli helppo suunnitella heille sopivia aineistonkeruumenetelmiä.

Laadullisena aineistonkeruuna tein puolistrukturoidut yksilöhaastattelut kolmelle nuorelle ja fasilitoin toiminnallisen työpajan seitsemälle nuorelle. Näissä laadullisissa aineistonkeruumenetelmissä tavoitteena oli ymmärtää, millaista on hyvinvointia vahvistava mielekäs vapaa-aika ja miten kehittää vapaa-ajan palveluja hyvinvointia

tukeviksi. Otanta oli pieni, mutta auttoi minua ymmärtämään nuorten ajatusmaailmaa.

Haastatteluissa ja työpajassa nuorilta nousi esiin samantyyllisiä asioita. Molemmissa puhuttiin yksinäisyydestä ja kiusaamisesta, lisäksi työpajassa näiden lisäksi mainittiin sana syrjintä. Jokaisella ihmisellä on osallisuuden edistämisen (ks. 3.3) teorioiden mukaisesti tarve tulla nähdyksi, kuulluksi, ymmärretyksi, arvostetuksi ja merkitykselliseksi. Mikäli yksilö kokee kiusaamista, sillä saattaa olla kauaskantoiset seuraukset yksilön hyvinvoinnissa (Pörhölä 2008, 94-97). Nuoret myös käsitelivät yhdenvertaisuuteen liittyviä teemoja työpajassa, ja nostivat esiin, että syrjiminä ja kiusaaminen on väärin ja saattaa saada yksilön tuntemaan olonsa huonommaksi kuin muut. Nuoret painottivat mielekartassa, että jokainen ihminen on samanarvoinen ja tasavertainen. Työpajassa olleet nuoret ehdottivat, että yhdenvertaisuutta voisi edistää nuorisotalolla järjestämällä nuorille yhteistä toimintaa. Pukinmäen nuorisotalolla toteutetaan ihmisoikeusperustaista nuorisotyötä (ks. 3.2), ja jokaiseen epäkohtaan puututaan. Mielestäni yhdenvertaisuutta voi ja pitää tuoda enemmän esiin myös arkisissa tilanteissa. Yhdenvertaisuutta voi edistää nuorisotalolla myös myönteisellä tunnistamisella (ks. 3.1), jossa nuori tulee aidosti kohdatuksi omana itsenään ja omana itsenään nähdyksi ja kohdatuksi tuleminen voi parhaimmillaan nostattaa nuoren itsetuntoa.

Haastatelluilta nuorilta kysyttiin kuinka he edistävät omaa hyvinvointiaan. Heidän vastauksensa olivat melko lailla linjassa työpajassa esitettyihin elämäntapojen näkemuksiin. Näissä yhteistä oli liikkuminen, hyvin syöminen, nukkuminen ja vapaa-ajan vietto hyvässä seurassa. Haastattelussa nuoret mainitsivat myös ulkoilemisen ja työpajaan osallistuneilla nuorilla elämäntavoista mieleen nousi myös perhe sekä koulunkäynti. Nuoret tietävät melko hyvin, millä keinoilla voi pitää huolta itsestään, mutta nuorisotalo voisi olla mukana tukemassa terveellisiä elämäntapoja esimerkiksi työpajassa nuorten esittämien toimintojen mukaisesti. Työpajassa nuorilta kysyttiin, kuinka nuorisotalo voisi olla tukemassa tässä asiassa ja nuoret toivoivat nuorisohjaajien järjestävän kivaa toimintaa esimerkiksi koululla. Muuta nuorten toivomaa oli, että nuorisotalolla saisi vinkkejä terveellisistä elämäntavoista ja siellä voisi pitää esimerkiksi kasvisruoka-kokkikurssin.

Työpajan mukaan opiskelu on keskeisessä roolissa puhuttaessa nuorten tulevaisuudennäkymistä. Pukinmäen nuorisotalolla keskustellaan nyt jo aktiivisesti nuorten tulevaisuuden ajatuksista sekä jatko-opinnoista, mutta tätä voisi vahvistaa ja alkaa keskustelemaan opinnoista jo yläkoulun aloittavien nuorten kanssa. Lisäksi tärkeää on nuoren tukeminen sekä tavoitteisiin kannustaminen esimerkiksi myönteisen tunnistamisen avulla (ks. 3.1).

Toivon Talosta on tarkoitus tulla viihtyisä alueellinen nuorisotalo, jolle kaikki nuoret saavat tulla omana itsenään. Haastatteluissa ja työpajassa nousi esiin ihmissuhteet ja niiden merkitys mielekkääseen vapaa-aikaan. Toimintaa olisi mielestäni hyvä järjestää mahdollisimman monipuolisesti sekä matalalla kynnyksellä ja kannustaa kaikkia nuoria paremmin tutustumaan toisiinsa yhteisten mielenkiinnonkohteiden äärellä. Näin saataisiin vahvistettua mielekästä ja kaikkia mukaan ottavaa ilmapiiriä, jossa jokaisella on hyvä olla omana itsenään. Lisäksi monipuolisen toiminnan kautta pystytään tarjoamaan mahdollisimman monelle nuorelle vähintään yksi mielekäs vapaa-ajanviettotapa.

Kohdennetuista pienryhmistä on ollut tähän mennessä hyötyä ainakin kolmelle puolistrukturoidussa yksilöhaastattelussa mukana olleelle nuorelle. Kaikki eivät kuitenkaan muistaneet tavoitteitaan. Tulevaisuutta varten ehdotan, että lyhytkestoisissa ryhmissä pyrittäisiin kertaamaan nuorten omia tavoitteita ja keskusteltaisiin, kuinka edistysaskeleet voivat hyödyntää nuorta myös vapaa-ajalla. Uskoisin, että näin ryhmän antamat hyödyt saavuttaisivat parhaat tuloksensa ja kulkisivat nuoren matkassa myös tulevaisuudessa. Lisäksi kaikkeen toimintaan on mahdollisuus sisällyttää edes hieman kohdennettua työtettä, eli kaikkien Pukinmäen nuorisotalolla käytettäviä menetelmiä; myönteistä tunnistamista, osallisuuden edistämistä, ihmisoikeusperustaista nuorisotyötä ja sosiaalista vahvistamista. Mikäli esimerkiksi avoimen toiminnan yhteyteen saadaan palanen kohdennettua työtettä, pystytään melko pienilläkin resursseilla tarjoamaan varhaista tukea haastavassa tilanteessa olevalle nuorelle tai nuorille.

Puolistrukturoiduissa yksilöhaastatteluissa olleilta nuorilta kysyttiin lisäksi kiinnostusta Toivon Talon toimintamalleista, joita olivat kohdennetut pienryhmät, vertaisnuoren kanssa käyty mentorointituokio, yksilöohjaus nuoriso-ohjaajan kanssa sekä avoimen toiminnan yhteydessä tapahtuva ohjaus. Kaikki nämä saivat melko myönteisi-

sen vastaanoton haastatelluilta nuorilta. Kohdennettua työtettä tullaan toteuttamaan joka tapauksessa, ”vertaismentorit” olivat jättämisen arvoinen kokeilu ja yksilöhajauksen mahdollisuutta voisi markkinoida enemmän nuorille. Avoimen toiminnan yhteydessä oleviin ohjaustuokioihin voisi valmistautua ajankohtaisilla aiheilla, kuten yhteishaku ja kesätöiden haku. Lisäksi näissä voisi keskittyä alueella tapahtuviin asioihin ja ilmiöihin, mikäli niitä tulee työntekijöiden tietoon. Myös jatkuvasti saatavilla oleva apu ja sen kertominen nuorille voisi saada nuorta käyttämään tätä hyödyksi enemmän. Tätä voisi olla esimerkiksi läksyapu tai muu nuoren kaipaama apu, esimerkiksi kädentaidoissa tai muussa vastaavassa. Mikäli resurssit riittävät, nuorilta voisi kysyä aiheita johonkin ryhmätoimintaan, ja ottaa heitä mukaan suunnittelemaan jokin yksittäinen tapahtuma avoimen toiminnan yhteyteen.

Opinnäytetyöni täytti tavoitteensa, sillä nyt ymmärrämme paremmin mitkä asiat nuoren näkökulmasta tekevät vapaa-ajasta mielekästä. Lisäksi kirjallisuuskatsaus auttaa yhtenäistämään näkemystä käytetyistä menetelmistä ja toimintatavoista. Opinnäytetyöni tuotti tilaajalle tietoa alueen nuorista ja heidän vapaa-ajanviettotavoistaan. Tämän avulla tilaajan toimintaa pystytään myös jatkossa kehittämään alueen tarvetta vastaavaksi ja paketoimaan konsepti loppuun syksyksi 2020, kun Toivon Talon on tarkoitus aueta.

Onnistumisen kannalta tärkeässä roolissa oli nuorten haastattelut sekä työpaja, sillä näiden avulla saimme mukaan nuorten näkökulmaa käsiteltävistä aiheista. Tämän tiedon perusteella jatkokehityksessä pystytään ottamaan huomioon nuorten toiveet sekä aiheet, joihin voi kiinnittää tarkempaa huomiota tulevalla Toivon Talolla.

Nuoria oli vähän, mutta tähän opinnäytetyöhön nähden heiltä sai tarvittavan määrän tietoa liittyen heidän omiin kokemuksiinsa sekä yleisiin käsityksiin käsiteltävistä aiheista. Tulevaisuudessa laadullisessa aineistonkeruussa aion kuitenkin panostaa myös rekrytoimaan muutaman nuoren lisää, ettei vahingossakaan heiltä saatu tieto jää liian löyhäksi. Tätä opinnäytetyötä varten yksilöhaastattelussa nuoret olivat onneksi sanavalmiita ja halukkaita kertomaan omista kokemuksistaan. En myöskään usko, että alunperin suunniteltu 12 nuorelle toteutettu työpaja olisi antanut tässä työssä lisäarvoa verrattuna seitsemälle nuorelle toteutettuun työpajaan.

6.2 Tulosten jalkauttaminen

Näiden opinnäytetyössä esitettyjen tulosten avulla Toivon Taloa tullaan kehittämään lopulliseen muotoonsa. Toivon Talon on tarkoitus aueta syksyllä 2020 ja kehitystyö on vielä kesken, joten voi olla, että Toivon Talosta tulee hieman erilainen, mitä olen tässä opinnäytetyössäni tällä hetkellä alkusyksystä 2019 kuvaillut.

Ohjaajan opas otetaan käyttöön jo ennen Toivon Talon aukeamista. Sitä tullaan hyödyntämään Toivon Talolle menevien työntekijöiden, mahdollisten sijaisten ja tunti-työntekijöiden perehdytyksessä ja sen ohjeita hyödynnetään jokapäiväisessä työssä.

Koska kehittämistyö on vielä kesken, tässä voi olla loistava opinnäytetyönaihe tulevaisuudessa tutkia esimerkiksi menetelmien käyttöönottoa ja niiden toimivuutta aukeavalla Toivon Talolla.

LÄHTEET

Danska-Honkala, Katja & Poteri, Martti, 2011. Kohdennettu nuorisotyö sosiaalisen vahvistamisen kontekstissa. Teoksessa Pia Lundbom & Jatta Herranen (toim.) Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä, 127-147. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Euroopan ihmisoikeussopimus (63/1999)

Hakanen, Tiina & Myllyniemi, Sami & Salasuo, Mikko (toim.) 2018. Oikeus liikkua. Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimus. <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/02/Lasten-ja-nuorten-vapaa-aikatutkimus-Oikeus-liikkua.-Verkkojulkaisu.pdf> Viitattu 24.8.2019.

Helsingin kaupungin internetsivut. Luotsitoiminta. <http://luotsi.munstadi.fi/> Viitattu 24.8.2019.

Helsingin kaupungin internetsivut. Pukinmäen nuorisotalon tanssitoiminta. <http://pukinmaki.munstadi.fi/2019/08/08/nuorten-ohjaama-tanssitoiminta-jatkusyksyilla/> Viitattu 24.8.2018.

Helsingin kaupungin Kaikki Käy Koulua -hankkeen internetsivut. <http://kaikkikaykoulua.fi/> Viitattu 11.8.2019

Helsingin kaupunginkanslia 2016. Uudistuksen perusinfo. <https://www.hel.fi/static/helsinki/liitteet/johtamis uudistus-syksy.pdf> Viitattu 24.8.2019.

Helsingin kaupunki 2011. Nuorisoasiainkeskuksen esite. https://www.hel.fi/static/nk/Esitteet/NK_yleisesite.pdf 14. Viitattu 12.7.2019.

Helsingin NMKY ry 2016. Toimintakertomus. <https://www.hnmky.fi/sites/default/files/liitteet/Helsingin-NMKY-vuosikertomus-2016.pdf> Viitattu 24.8.2019.

Helsingin tilastokeskus 2018. Helsingin koko väestö ja ulkomaalaistaustaiset taustamaanosan mukaan osa-alueittain.

Hyvinvoinnin palveluopas, 2016. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointipalvelut Helsingissä. <http://www.hyvinvoinninpalveluopas.fi/index.php/hakemisto/item/verkostot> Viitattu 17.7.2019.

Hovi, Merja. Vastaus aloitteeseen; ”Pukinmäen nuorisotalo pidettävä Helsingin NMKY:llä.” <http://ruuti.munstadi.fi/aloitteet/pukinmaen-nuorisotalo-pidettava-helsingin-nmkyla/> Viitattu 24.8.2019.

Häkli, Jouni & Kallio, Kirsi & Korkiamäki, Riikka (toim.) 2015. Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 171. Kenttä.

Höylä, Sari 2017. Yhdyskuntatyönomainen työote nuorisotyössä. Teoksessa Sari Höylä (toim.) Paikalla - valmiina vaikuttamaan! 10-16. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 41. <https://core.ac.uk/download/pdf/84801217.pdf#page=10> Viitattu 6.9.2019.

Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveysten ja Hyvinvoinnin laitos. Helsinki.

Jutila, Matti 2018. Blogi; Miten puuttua syrjintään ja häirintään nuorisotyössä? Ihmisoikeusliitto. <https://ihmisoikeusliitto.fi/miten-puuttua-syrjintaan-ja-hairintaan-nuorisotyossa/> Viitattu 31.7.2019.

Kiilakoski, Tomi & Kinnunen, Viljami & Djupsund, Ronnie 2015. Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 5 & Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 169.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/106142/978-952-456-203-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y> 86, 102-103. Viitattu 6.8.2019.

Kiuru, Hanna 2019. Laadullisen tutkimuksen perusteet ja aineiston kerääminen verkkoluento 21.3.2019. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Kuntalaki (410/2015)

KvaliMOTV 2019. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu.

https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html Viitattu 6.9.2019.

Lasten oikeuksien sopimus (60/1991)

Lastensuojelulaki (417/2007)

Linnakangas, Ritva & Suikkanen, Asko 2004. Varhainen puuttuminen. Mahdollisuus nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä, 138. ISBN 952-00-1504-3

Lundbom, Pia & Herranen, Jatta (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä, 5-6. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Löfblom, Katariina 2016. Nuorten kokemat yhteisölliset elämykset. Teoksessa Nuorisotutkimus-lehti (34.) 4/2016, 5-19.

Maslow, Abraham 1943. The Theory of Human Motivation. Julkaistu alun perin Psychology Review:ssä.

Nuorisolaki, kumottu (72/2006)

Nuorisolaki (1285/2016)

Nuorten hyvinvointikertomus 2017. Helsingin kaupunki.

<https://www.nuortenhyvinvointikertomus.fi/> Viitattu 24.8.2019.

Nussbaum, Martha 2011. Creating Capabilities. The Human Development Approach, 33-34. England.

Pörhölä, Maili 2008. Koulukiusaaminen nuoren hyvinvointia uhkavana tekijänä. Miten käy kiusatun ja kiusaajan vertaisuhreille? Teoksessa Minna Autio & Kirsi Eräranta & Sami Myllyniemi (toim.) Polarisoituva nuoruus. Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. Nuorisotutkimusseura julkaisuja/84, 94-104.

Rönkä, Anna Reetta 2018. Yksinäisyyden kokemukset lapsuudesta nuoreen aikuisuuteen. Teoksessa Nuorisotutkimus-lehti (36.) 1/2018, 36-41.

Suomen perustuslaki (731/1999)

Särkelä-Kukko, Mona 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa Arja Jämsén (toim.) & Anne Pyykkönen (toim.). Osallisuuden jäljillä, 34-36. ISBN 978-952-93-3921-1. Saarijärvi.

Terveysverkko, Suomen Terveysliikuntainstituutti Oy. Motivaatio. <https://www.terveysverkko.fi/tietopankki/terveysliikunta/motivaatio/> Viitattu 1.9.2019

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko

Liite 2. Työpajasuunnitelma

Liite 3. Ohjaajan opas

Liite 1.

Haastattelurunko

Pvm.

Haastateltava nro.

1. Mitä teet vapaa-ajalla ja missä? Mikä saa sinut käyttämään tätä palvelua?
2. Mitkä tekijät motivoivat sinua vapaa-ajan vietossa?
3. Millä tavoin edistät omaa hyvinvointiasi?
4. Mitkä asiat lisäävät vapaa-ajalla murheita?
5. Mitkä asiat lisäävät vapaa-ajalla iloa?
6. Miten nuorisopalveluiden tulisi muuttua, jotta saisimme sinut mukaan avoimeen toimintaan?
7. Minkä vuoksi olet hakeutunut mukaan pienryhmätoimintaan? Mitä kautta löysit tämän mahdollisuuden?
8. Mitä tavoitteita sinulla on ollut pienryhmässä?
9. Minkälaista hyötyä olet saanut pienryhmätoiminnasta? (arkirutiinit, koulunkäyntiin liittyvät asiat, uudet ystävät, elämänlaadun paraneminen, parempaa mieltä... yms.)
10. Miten nämä hyödyt näkyvät vapaa-ajallasi?
11. Voisitko kuvitella osallistuvasi johonkin muuhun vastaavaan toimintaan?

Vertaisryhmä jonkin muun asian käsittelyssä	Kyllä	Ehkä	Ei
Mentorituokio vertaisnuoren kanssa	Kyllä	Ehkä	Ei
Yksilökeskustelu ohjaajan kanssa	Kyllä	Ehkä	Ei
Avoin toiminta	Kyllä	Ehkä	Ei

Liite 2.

TYÖPAJASUUNNITELMA

- Pohditaan hyvinvointia, kuinka sitä voisi lisätä ja millä keinoin nuorisotalo voisi olla tukemassa hyvinvoinnin lisäämistä.

- Työpajan teemana Hyvinvointi, joka jaetaan 4 eri osa-alueeseen
 - Yhteisöllisyys ja yksinäisyys (ihmissuhteet)
 - Yhdenvertaisuus
 - Elämänhallinta (ja elämäntavat)
 - arkirutiinit
 - koulunkäynti
 - liikunta ja harrastukset
 - terveellinen ruokavalio
 - Itsetuntemus ja tulevaisuudennäkymät

- Jokainen ryhmä käy läpi jokaisen aiheen, mutta jokaisella pisteellä vastataan eri näkökulmasta.

- Tavoitteena saada aikaan mindmap, jossa ensimmäinen ryhmä luo ensimmäiset pallurat, toinen ryhmä vastaa ensimmäisessä pallurassa esitettyihin aiheisiin, ja kolmas ryhmä vastaa toisessa vaiheessa tehtyihin havaintoihin. Neljäs ryhmä yhteenvetää aiheen ja esittelee sen yhteisessä purussa. Tarkoituksena siis linkittää ryhmän tehtävä edellisessä vaiheessa oleviin asioihin.

- Jokaisessa vaiheessa saa täydentää ja lisätä edellisiä kohtia, mutta ensisijaisesti keskitytään tekemään aiheeseen liittyvää tehtävää.

Kysymykset:

1. Mitä tämä asia tarkoittaa käytännössä (miten sanoitat tämän asian, mitä merkityksiä tällä asialla on) ja miten se vaikuttaa vapaa-aikaan?
2. Miten tämä asia vaikuttaa hyvinvointiin ja kuinka hyvinvointia tässä asiassa voi lisätä?
3. Millä keinoin nuorisotalo voisi olla apuna hyvinvoinnin lisäämisessä käsiteltävän asian tiimoilta? (Millä keinoin nuorisotalo voi auttaa asian kanssa kamppailevia)
4. Valitkaa 3 tärkeintä kaarta, tehkää niistä yhteenveto ja kertokaa se tiivistetysti omin sanoin. Valmistautukaa esittelemään se ryhmälle.

Neljäs vaihe pähkinänkuoressa

Lukekaa fläppi huolella läpi, noin 5 min

Kerätkää 3 tärkeintä asiaa koko kaarella (vaiheesta 1 vaiheeseen 3 saakka) ja tehkää siitä tiivistys omin sanoin. Lisätkää tarvittaessa jokaiseen kohtaan omia ajatuksianne.

5 min

Valmistautukaa esittelemään tärkeimmät nousseet asiat koko ryhmälle (vähintään 3 asiaa, muistakin voi kertoa tarvittaessa) 5 min

Liite 3.

Ihmisoikeusperustainen nuorisotyö

Jokaisella ihmisellä on samat ihmisoikeudet, sisältäen esimerkiksi oikeuden syrjimättömyyteen ja kiusaamattomuuteen.

Jokainen nuori on tärkeä omana itsenään. Kaikki ovat myöskin yhdenvertaisia ja saman arvoisia, ja sitä tulee kerrata aktiivisesti nuorisotalon toiminnassa.

Käytäntönä on, että nuorisotalolle ei jaeta porttikieltoja tai anneta jäähyjä. Ongelmatilanteet pyritään selvittämään keskustellen välittömästi tilanteen tapahtuessa.

Helsinki

Kohteena olleelle nuorelle tehdään selväksi, että tapahtunut ei ollut hänen vikansa ja hänellä on samat oikeudet nuorisotalolla, kuin kenellä tahansa muullakin nuorella.

Syrjivästi tai kiusaavasti käyttäytyneen nuoren kanssa käydään keskustelu, jossa pyritään selvittämään mistä käytös johtuu. Hänelle tulee tehdä selväksi, että häntä ei henkilönä tuomita, ainoastaan hänen yksittäinen tekonsa.

Kun tilanne on hieman rauhoittunut, se pyritään selvittämään yhdessä kiusaajan ja kiusatun kanssa. Heille annetaan mahdollisuus kohdata toisensa. Tarvittaessa tapaamisen voi sopia esimerkiksi seuraavalle päivälle.

Mikäli tilanne on jostain syystä jäänyt auki, tai siinä esiintyy väkivaltaa tai muita huolestuttavaksi koettuja piirteitä, otetaan yhteys osapuolten koteihin ja pyritään selvittämään tilannetta huoltajien kanssa.

Helsinki

3

Myönteinen tunnistaminen

Toivon Talolla noudatetaan myönteisen tunnistamisen ideologiaa, jossa jokainen nuori saa tulla nähdyksi, kuulluksi ja kohdelluksi yksilönä ja omana itsenään.

Vaiheet toimivat lomittain, mutta jokainen vaihe on tärkeä ja niissä on edettävä vastavuoroisesti nuoren ehdoilla.

Tavoitteena on ottaa jokainen nuori henkilökohtaisesti vastaan ja luoda heille tervetullut olo.

Helsinki

4

Silminnäkijöiden tai muiden osallisten kanssa käydään tarpeen vaatiessa yhteiskeskustelu. Nuorille annetaan aina mahdollisuus tulla keskustelemaan kokemastaan nuoriso-ohjaajan kanssa, etenkin jos tilanteessa on jäänyt jokin mietityttämään.

Osallisuuden edistäminen

Osallisuuden edistäminen on laaja käsite, joka kokoaa alleen monia näkökulmia ja teorioita. Sillä tarkoitetaan yksilön vaikuttamismahdollisuuksia itseensä ja lähiympäristöönsä ja se nähdään syrjäytymisen vastavoimana.

Osallisuuden tunne tulee siitä, että että voi elää nähtynä, kuultuna, arvostettuna, ymmärrettynä ja merkityksellisenä osana erilaisia suhteita, ryhmiä ja yhteisöjä.

Helsinki

5

Yksilötasolla osallisuus tarkoittaa oman elämän hallintaa ja siihen vaikuttamista. Tässä keskeisessä roolissa on kyky tehdä itseään koskevia päätöksiä ja oman arjen hallinta.

Nuorta voi tukea tässä esimerkiksi keskustelemalla hänen kanssaan arkirutiineista ja pyrkiä keskustelussa antamaan hänelle valmiuksia omaa elämää koskevista päätöksistä.

Lähiympäristön tasolla osallisuus tarkoittaa sitä, että henkilö voi olla mukana määrittämässä omaa ympäristöään, kuten ryhmää tai tilaa.

Tätä varten on tärkeää osallistaa nuoret mukaan erilaisten tapahtumien suunnitteluun ja huomioida heitä myös erilaisissa hankinnoissa (esim. mitä uusia lautapelejä he haluavat)

Näin voidaan vahvistaa nuoren osallisuutta, sillä hän pääsee vaikuttamaan konkreettisesti lähiympäristöönsä.

Helsinki

6

Yhteiskuntatasolla osallisuus nähdään vaikuttamisena ja aktiivisena kansalaisuutena.

Syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi onkin tärkeää innostaa nuoria koulunkäyntiin ja työnhakuun.

Lisäksi on olemassa RuutiBudjetti ja nuorisovaltuusto, jossa nuoret pääsevät vaikuttamaan niin lähiympäristöönsä kuin yhteiskuntaankin.

Kohdennettu työote

Kohdennettu nuorisotyö tarkoittaa nuorisotyötä, jossa käytetään **sosiaalisen vahvistamisen** työmuotoja. Se tarkoittaa myös moniammatillisen yhteistyön kautta toteutettua toimintaa huolen kohteena olevien nuorten suunnitelmalliseksi **tukemiseksi**. Työmuotona tässä on esimerkiksi **kohdennetut pienryhmät**.

Toivon Talolla kohdennettua työtettä toteutetaan myönteisen tunnistamisen, ihmisoikeusperusteisen nuorisotyön sekä osallisuuden edistämisen avulla ja sitä pyritään toteuttamaan myös nuorten avoimessa toiminnassa. Tavoitteena on nuoren yksilöllisen kasvun tukeminen sekä nuoren yhteiskuntakiinnittyneisyyden tukeminen.

Helsinki

7

Kiinnostus Toivon Talon toimintatapoihin

Kolmen kohdennetussa pienryhmässä mukana olleen nuoren kiinnostus näitä toimintatapoja kohtaan haastatteluissa toukokuussa 2019. Vastausvaihtoehtoina kyllä, ehkä ja ei.

Haastateltavan numero	<i>Kysymys 1:</i> Vertaisryhmä jonkin muun asian käsittelyssä	<i>Kysymys 2:</i> Mentorituokio vertaisnuoren kanssa	<i>Kysymys 3:</i> Yksilöohjaus nuorisotyöntekijän kanssa	<i>Kysymys 4:</i> Avoimen toiminnan ohella tapahtuva ohjaustuokio
1	Ehkä	Kyllä	Ehkä	Kyllä
2	Ei	Kyllä	Kyllä	Kyllä
3	Kyllä	Ehkä	Kyllä	Kyllä

Helsinki

8

Ihmissuhteet

Alueen nuoret kokevat, että ihmissuhteista tulee saada tukea ja turvaa.

Nuoria myös vaikuttaa mietityttävän yksinäisyys ja kiusaaminen.

Nuorten mielestä olisi kiva, jos nuorisotalo järjestäisi esimerkiksi yhteisiä retkiä. Myös nuorisotalo on heidän mukaansa hyvä paikka tutustua uusiin ihmisiin.

Toivon Talolla voisi järjestää matalan kynnyksen tapahtumia ja toimintaa, johon voisi erikseen kutsua mukaan henkilöitä, joiden tietää tai joiden epäilee kärsivän yksinäisyydestä. Lisäksi nuorten ehdottamat retket voisivat olla mielekäästä toimintaa, sillä yhdessä tekemisen lomassa voi olla helpompi tutustua uusiin ihmisiin. Lisäksi erilaiset turnaukset tai teemaillat saattaisivat samoista asioista kiinnostuneita nuoria mielekkään yhdessä toimimisen pariin.

Helsinki

9

Elämäntavat

Alueen nuoret pitävät perhesuhteita, koulua sekä liikuntaa ja harrastuksia tärkeimpinä elämäntavoissa. He edistävät omaa hyvinvointiaan ulkoilemalla, liikkumalla, syömällä hyvin, nukkumalla ja viettämällä aikaa hyvässä seurassa.

Heidän toiveenaan oli, että nuorisotalolta saisi vinkkejä hyviin elämäntapoihin, arkirytmiin ja tarvittaessa läksyihin. Lisäksi he ehdottivat, että nuorisotalolla voisi olla vegekokkikerho.

Näillä nuorilla oli selkeästi käsitys hyvistä elämäntavoista ja heidän ideansa niiden tukemiseksi olivat todella hyviä. Nuorille voi puhua elämäntavoista ja arjenhallinnasta, sekä varmistaa että heillä on siitä edes jonkinlainen terve käsitys.

Helsinki

10

Itsetuntemus ja tulevaisuudennäkymät

Alueen nuorilla vaikutti olevan melko hyvä käsitys omasta itsestään sekä omasta tulevaisuudestaan.

Nuoret toivovat, että nuorisotalolla voisi puhua enemmän tulevaisuudesta ja siihen liittyvistä realistisista unelmista ja saada niihin kannustusta.

Nuorille täytyy tehdä selväksi, että ohjaajille saa puhua mistä tahansa aiheesta ja kaikessa autetaan nuorta. Nuorilta on lisäksi hyvä kysellä tulevaisuuden suunnitelmista ja auttaa pohtimaan, kuinka näihin tavoitteisiin on mahdollista päästä.

Nuorten itsetuntoa ja itsetuntemusta voi tukea esimerkiksi myönteisen tunnistamisen ideologialla.

Helsinki

11

Yhdenvertaisuus

Alueen nuorten arvomaailmassa yhdenvertaisuus, tasa-arvo sekä syrjimättömyys ovat tärkeässä asemassa.

Nuoret toivovat, että nuorisotalo olisi mukava ja avoin paikka olla, ja siellä olisi järjestettynä yhteistä tekemistä kaikille.

Nuorisotalo on paikka, jossa jokaisella on täysi oikeus olla omana itsenään. Kaikkiin ongelmatilanteisiin puututaan ammattitaidolla, esimerkiksi ihmisoikeusperustaisen nuorisotyön kohdassa olleiden ohjeiden avulla.

Nuorisotalolla voi aina puhua enemmän yhdenvertaisuudesta, toisten mukaan ottamisesta sekä ihmisoikeuksista. Pyritään luomaan jokaiselle nuorelle mukava paikka, jossa voi olla ilman pelkoa syrjityksi tulemisesta

Helsinki

12